

DIEVS, SVETI LATVIJU!

Lapkričio 18, broliškoji latvių tauta švenčia savo 34-ą nepriklausomybės paskelbimo šventę. Laisvai susirinkę latvių tautos sūnūs ir dukros mini tą didžiąją šventę čia, laisvame vakarų pasaulyje, susikaupę savo širdyse

Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės

PULK. LT. J. VARIAKOJIS

(las) Galvydis-Bikauškas, kuris ilgai trukus, vadovavimą perėmė karininkui Juozapavičiui. 2 pėst. pulkas tvėrėsi Kaune ir vadu buvo karin. Grigaliūnas lovodskis. Pradžioje buvo iejami karininkai, puskarininkai ir kareiviai stoti savanorių j Lietuvos kariuomenę. Atrodė, kad bus neįmanoma pradėjusiai kurtis neskaitliniai ir silpnai apginkluotai kariuomenei atlaikyti bolševikų atplūdį, bet iš visų Lietuvos kampų pradėjo plaukti savanoriai. Kas ant savo mylimo žirgo, kas tėvo ar brolio vežamas, o kas ir pešias su maisto maišeliu ant pečių. Be propagandos ėjo kariuomenę, ginti savo tėvus, dybas, savo tėvų tikybą ir visą Lietuvą. Tai buvo kilniausi ir priausi tautos vyrai.

Visa Lietuva buvo padalinta į kelias apsaugos sritis, ir tų sričių viršininkais buvo paskirti savanoriai karininkai, kurie be to darbu turėjo šaukti savanorius ir siųsti juos į organizuotus pulkus ir komandas.

Aš buvau paskirtas Panevėžio rities apsaugos viršininku, 1919 m. sausio mėn. 1 d. išvykau iš Vilniaus į savo paskyrimo vietą, į Panevėžį.

Tą pačią dieną mūsų vyriausybė apėjo Vilnių ir persikėlė į Kauną.

Ne ilgai Panevėžyje teko išbūti, nes kelioms dienoms pradėjus, vietiniai bolševikai sužinoję, kad artinasi rusų-bolševikų kariuomenė, paėmė valdžią į savo rankas. Dar sūpėjau su keliais savanoriais (karin. Kibirkščiu, karo vald. K. Kregžde, karo vald. K. Kubiliu ir karin. Mikeliūnu) turgavietėje paskelbti Vyriausybės atsisakymą dėl savanorių šaukimo ir sūpėjau gauti iš vokiečių karinio dalinio, likučio apie 30 šautuvų, kelius tūkst. šovinių, apie 50 rankinių granatų ir 6 revolverius. Juos nugalėjom pas vieną ūkininką gyvenantį netoli Panevėžio.

Sausio mėn. 7 d. mes 6 savanoriai, rogėmis, nakties metu, išvykome iš miesto ir atsidūrėme pas tą ūkininką, kur buvo anksčiau nugabenti ginklai. Čia prisidėjo dar keli savanoriai. To ūkininko motina įdėjo mums maisto, palaimino mus, ir mes

su savo brangenybe — ginklais, išvykome Kėdainių link. Kitą dieną jau buvome Ramygaloje, kur prie mūsų prisidėjo dar keliolika savanorių. Čia apsisistojome porai dienų ir pradėjome mokyti savanorius kaip apseiti su ginklais, rikiuotis ir supažindinti su karo lauko statuto pagrindais. Čia mūsų vyrai, marširuojant sugretintomis eilėmis pirmą kartą užtraukė lietuvišką karinę dainą "Kur lygūs laukai", kuri ne viena iš susirinkusiųjų pažūrėti pravirgde džiaugsmo ašaromis.

Gavę žinių iš atbėgusių Panevėžio vyresniųjų klasių mokinių, kad rusų-bolševikų kariuomenė dviems dienoms praėjus nuo mūsų išvykimo, būtent sausio mėn. 9 d., užėmė Panevėžį ir dabar, eina Ramygalos kryptimi. Mes turėjome trauktis toliau, nes dar buvome persilpnę priešintis.

Traukiantis Kėdainių link mūsų būrys augo ir stiprėjo, ir kada po trijų dienų atvykome į Kėdainius, turėjome apie šimtą savanorių.

Kad vietiniai bolševikai nepamatytų mūsų ir nepraneštų priešui skaičiaus, mes įžengėme į Kėdainius naktį ir sustojome kareivinėse, kurios buvo be langų ir be durų; buvo šalta, čia radome Kėdainių Srities Ap. viršininką pulk. Šaraušką su būriu kareivių, kurie operatyviai perėjo mūsų žinion.

Čia atvyko daugiau savanorių karininkų, puskarininkų ir kareivių. Daugiau apmokytus siųsdavome žvalgyboms, skirdavome į lauko ar jūlos sargybas, o su likučiais ėjom karinį apmokymą. Mes žymiai sustiprėjome, kada prie mūsų prisirašė iš Panevėžio atvykę gimnazijos keliolika moksleivių, kurie buvo sumanūs, narsūs, drausmingi ir gerai žinojo vietoves. Be to, jų draugai ir giminės slapta perdavė frontą, ir atnešdavo mums žinių apie priešą.

Pirmas susidurimas su priešais buvo prie Kaplių kaimo (netoli Kėdainių) sausio mėn. 13 d. 1919 m., kur buvo sunkiai sužeistas savanoris Kiaunė. Priešas dar rimtai nepuolė, neturėdamas tikrų žinių apie mūsų jėgas, nes mes įvairiais būdais juos klaidindavome. Pavyzdžiui, kada vieną kartą jie atsitūnė per parlamentarus raštą su pasiūlymu,

(Perkelta į 8-tą puslapį)

Mintys Lapkričio 23

Jums, mano broliai, kurie paaukojote savo gyvybę už Tėvynės garbę ir laisvę nuo Mindaugo laikų iki šiandien.

Nuo senovės laikų Nemuno žemės sūnūs gynė savo tėvynę nuo priešų. Kelis šimtmečius užpuldinėjama, Lietuva pradėjo naudoti savo priešų strategiją ir naikinti juos paties priešų žemėje. Tuo būdu Lietuva užvaldė didelius Rusijos ir Ukrainos plotus, sulaukė totorių veržimaisi į Europą ir Žalgirio mūšyje sunaikino, pagal to meto madą krikščionybę ugnimi ir kardu skleidžiusio kryžiuočių ordino ir jo taktininkų kariuomenę.

Daug karių pasižymėjo savo didvyriškumu mūsų karo istorijoje. Vieni iš jų yra legendiniai, kaip Margis ir Gražina, kiti istoriniai asmenys: karaliai Mindaugas, Gediminas, Algirdas, Kęstutis, Vytautas, Jonušas Radvilas. Bet tai tik maža dalis Lietuvos sūnų, pasižymėjusių kovoje su priešais. Tokia jau yra kario dalia, kad didžiausioji garbė tenka vadui.

Kodėl gi sunyko Vytauto laikų Lietuvos valstybė? Tam buvo daugelis priežasčių, bet viena iš svarbiausių buvo ta, kai lietuviai pradėjo garbinti svetimus dievus. Svetima įtaka, mūsų pietinio kaimyno skleidžiama, mūsų kalbos ir papročių niekinimas ir giminių avimas su kitataučiais palengva atskyrė to meto diduomenę nuo tautos. Politiniai Liublino unija su Lenkija susirūšusi, Lietuva nustojo savo turėtos jėgos Europoje. Tuo metu sustiprėjo kitos valstybės, susita-

re, pasidalino Lietuvą ir Lenkiją šimtmečiui vergijos.

Po Pirmojo Pasaulinio karo vėl kėlėsi Lietuva į laisvą gyvenimą. O mūsų priešai ir vėl pradėjo rodyti savo dantis. Iš kaimų sodybų pradėjo rinktis vyrai ginti tėvynės laisvę. Ūkininko sodybą liko ištikima savo tėvynei, kalbai ir papročiams. Gidvarų mūrai daugumoje tapo šalti žemei, ant kurios jie stovėjo.

Ir vėl liejosi kraujas. Negausūs, bet drąsa šarvuoti, Lietuvos kariai įrodė tautos norą gyventi laisvėje.

O šiandieną tu jau esi kitaip pasivadinęs, Lietuvos kary. Taip, dabar tu partizanas ir tavo vardas pakeistas, kad priešas nežinotų iš kurios sodybos tu esi kilęs, kai laimė tave apsis.

Kas teikia tau jėgų šioje sunkioje kovoje, kai visa Tėvynė tapo kovos lauku, o priešas toks skaitlingas ir žiaurus?

Tik ji viena veda tave kovon, ji, kurios žemė tave užaugino, — Tėvynė Lietuva. Tu girdi tik savo gimtosios žemės balsą, tu savo gyvybę kaina palaikai nelaimėje visų užmirštoje tautoje laisvės viltį ir joki svetimi dievai tavęs nevilioja.

Kaip aš pažvelgsiu tau į akis, sugrįžęs į Tėvynę, mano broli, Lietuvos mišku kary? Aš juk nesu atlikęs didžiosios pareigos "Redde, quod debes". Bet aš visilino unija su Lenkija susirūšusi, Lietuva nustojo savo turėtos jėgos Europoje. Tuo metu sustiprėjo kitos valstybės, susita-

T. P.

VISAM PASAULY

- Nusizudė Abraham H. Felier, generalinis J. Tautų advokatas. Jis išsoko iš 12 augsto ir užsimušė. Trygve Lie apkaltino, kad žudėsi dėl vedamų tardymų aiškinant komunistus. Jis buvo 47 metų ir gaudavo per metus \$18,000 algos.
- Rusija paleido į darbą eilę naujų radijo siųstuvų trugdytojų, kad sulaukytų žinių perdavimą į Rusiją ir Rusijos pavergtus kraštus.
- Gen. Eisenhoweris lapkričio mėn. 18 d. tarėsi su prezidentu Trumanu. Didelės minios žmonių jį pasitiko Washingtone.
- Skleidžiamos žinios, kad Korėjos kariniai vadai prašo daugiau kariuomenės ir naujų ginklų Korėjos karą ginklų užbaigti.
- Persijoje visokiomis priemonėmis stiprinasi Mossadegh ir jo šalininkai, kad neužkluptų kokie netikėtumai, kurios Europos spauda dažnai spėlioja.

LIETUVIUI PAVEDE TVARKYTI 20 PAŠTO SKYRIŲ

Gruodžio 1 dieną Jurgis Venslovas, Lietuvos olimpinės vėliavos saugotojas, perims rytų Clevelando pašto viršininko pareigas. Jam priklausys apie 20 pašto skyrių, kurie yra rytinėje miesto dalyje su pora šimtų tarnautojų bei darbininkų.

Jurgis Venslovas nuo 1923 metų dirba pašto įstaigose. Paskutiniuoju laiku jis dirbo Newburgh pašto skyriuje prie Miles ir Harvard gatvių. Naująjį atsakingą paskyrimą Jurgiui Venslovui padarė Clevelando centrinio pašto viršininkas, federalinės valdžios, Washington, priitarimu.

Jurgis Venslovas turi sūnų, kuris vedęs ir augina du vaikučius, ir dukterį, kuri netrukus vesianti.

J. Venslovas yra 57 metų amžiaus, gimęs Amerikoje, bet gražiai kalba lietuviškai. Jis priklauso 142 R. K. Susivienijimo kuopai, yra buvęs kuopos vicepirmininku bei iždo globėjas.

Lietuviai sportininkai Jurgį Venslovą turėtų gerai prisiminti, nes ir 1938 metais pasaulio lietuvių olimpiadoje, Kaune, vadovavo Amerikos lietuvių sportininkams.

Jis ir šiandien garbingai saugoja Lietuvos olimpinę vėliavą, kurią pats nešė ir šią vasarą įvykusiose Šiaurės Amerikos lietuvių sporto varžybose Clevelande.

Jūsų bendradarbio užklaustas, kaip J. Venslovas jaučiasi gavęs atsakingą paskyrimą, gražią lietuvišką kalbą atsakė:

"Labai džiaugiuosi šiuo paskyrimu. Vieno milijono mieste — Clevelande retas atsitikimas lietuviui. O mano bosai gerai žino, kad aš esu lietuvis, nes aš jiems tokiu visada prisistatydavau. Iš širdies tikiu, kad ką nors gėra darydamas, darau ne tik sau, bet ir lietuvių tautai. Mūsų lietuvių čia nedaug iškyta, todėl aš džiaugiuosi, kad nors tie, kurie šio to pasiekia, pasisakome esą lietuviais, lietuviškai kalbame ir su lietuviais bendraujame.

Tiesa pasakius, prieš 15 metų aš sėkmingai vadovavau Clevelando lietuviams sportininkams. Ši mano veikla su lietuviais anuomet buvo pastebėta mano viršininku. Jie pakvietė mane suorganizuoti pašto darbuotojų sporto grupelę. Aš prisidėjau ir dirbau su pašto sportininkais.

Taip, per lietuvius sportininkus buvau įvertintas ir amerikiečių tarpe, įsigijau daug gerų pažinčių. Aš manau, kad ir šis paskyrimas labai rišasi su anomis, prieš 15 metų buvusiomis dienomis.

Visada guvau lietuviu, tokiu liksiu ir stengsiuos kuo galėsiu padėti savo tautai", — baigė savo pasakojimą malonaus būdo naujasis rytų Clevelando pašto viršininkas Jurgis Venslovas.

NAUJA ANGLIJOS LIETUVIŲ VADOVYBĖ

Įvykusiam Anglijos Lietuvių Sąjungos metiniam suvažiavime išrinkta nauja vadovybė. Ji pareigomis tapo pasiskirstė: pirm. M. Bajorinas, nariais: kun. A. Kazlauskas, inž. R. Baublys, J. Senkus ir B. Daunoras. Sąjungos tarybos: P. B. Varkala, Dr. K. Valteris, P. Duoba, J. Varanavičius ir A. Pužauskas; reviz. komisijon, L. Skripkutė, A. Šukys ir V. Kvietkauskas; garbės teismas: O. Kairiūkštienė, P. Bulaitis, inž. J. Vilčinskis, K. Vaitkevičius ir Kasperas.

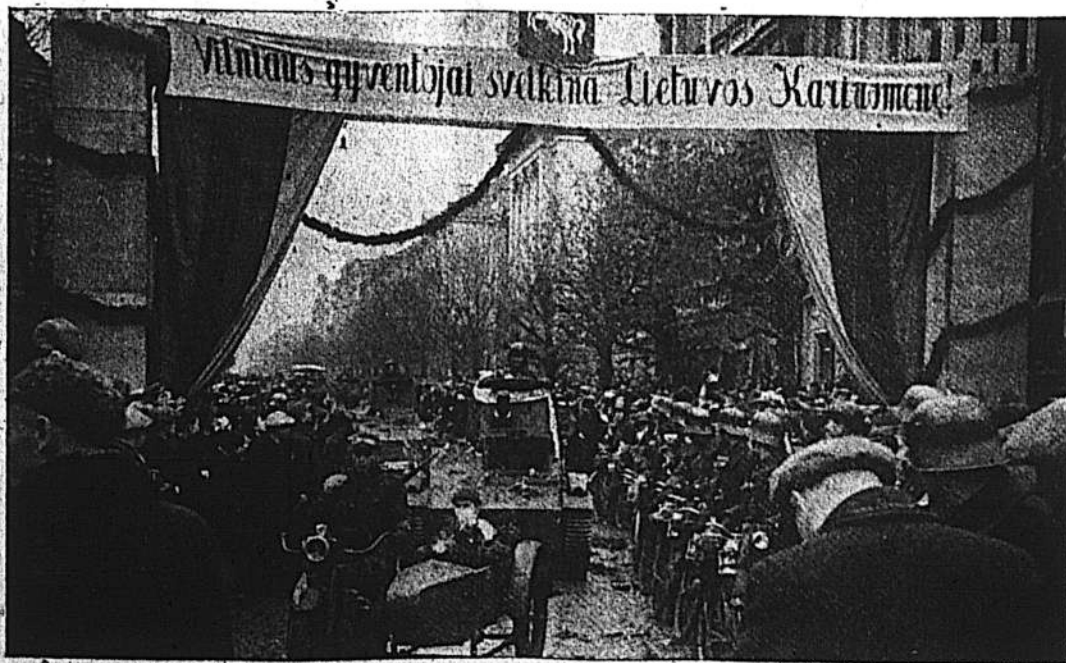
MINISTERIO B. K. BALUČIO PROTESTAS

Lietuvos nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras D. Britanijai B. K. Balutis įteikė Britų Foreign Office'ui (Užsienio Reikalų Ministerijai) notą protestuodamas, kad britų darbo partijos atstovas socialistų partijų Milano konferencijoje, priešindamas pasiūlymui, priimti Baltijos kraštų socialistus į socialistų internacionala, buvo pareiškęs, kad tų kraštų teritorijos esančios pripažintos Sov. Sąjungai. Notoje nurodoma, kad vakarų valstybės šio smurto akto nėra pripažinusios. Internacionalo biuras 11 balsų prieš 3 Baltijos kraštus priėmė nariis.

Kada Vokietijoje įvyko revoliucija, Tautos Taryba pradėjo plačiau veikti ir 1918 m. pabaigoj sudarė Ministerių Kabineta. Vokiečių kariuomenei pradėjus kraustytis iš Lietuvos, Ministerių Kabinetas su M. Slezevičium prišakė, matydamas, kad Rusijos bolševikų valdžia nepripažįsta Lietuvos sienų ir užima tas sritis, iš kur vokiečiai pasitraukia, nutarė organizuoti savo kariuomenę, kad būtų kam ginti kraštą nuo išorinių ir vidaus priešų.

Vidaus priešas buvo vokiečių kariuomenės dalinių likučiai, kurie dėsle išsikraustymą iš Lietuvos, sauvaliavo ir skriaudė gyventojus. Ir štai, 1918 m. lapkričio mėn. 23 d., išėjo pirmas įsakymas kariuomenei. Tai buvo didelis Lietuvos istorijoje įvykis, nes tik tautinė kariuomenė laidavo nepriklausomybę.

1 pėst. pulką pradėjo tvirti Alytų karininkas (vėliau gene-

Lietuvos kariuomenė įgyjuoja į Vilnių.

Lithuanian Weekly, published by American Lithuanian Press & Radio Ass'n. VILTIŠ, Inc. (Non-profit), 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telephone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editor: Balys Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class Matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance: in the United States — \$5.00, in Canada — \$5.50, elsewhere — \$6.50. Single copy — 10 cents.

Lietuviškas savaitraštis, leidžiamas VILTIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radio D-Jos (Inkorp. ne pelnui), 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: ENdicott 1-4486. Išleista Clevelande kas ketvirtadienį. Redaktorius: Balys Gaidžiūnas. Įregistruota kaip antros klasės siunta 1915 m. gruodžio 6 d., Clevelande pagal 1879 m. kovo 2 d. įstatymą. Prenumerata metams iš anksto: Jungt. Amerikos Valstybėse \$5.00, Kanadoje — \$5.50, kitur — \$6.00. Atsk. Nr. kainą 10 centų.

KAS ir KUR

• Dirvos bendradarbis, buvęs Lietuvos Banko direktorius J. Charzauškas, atšventė 73 metų amžiaus sukaktį. Dabar gyvena Chicagoje.

• X. Strumskį, žinomą veikėją gyvenantį Brooklyne, jo krautuvėje praėjusią savaitę buvo užpuolę plėšikai ir buvo sužeidę.

• Chicago Lietuvos Literatūros Draugija išleido rašytojo Juozo Švaisto naują knygą "Petras Širvokas". Tai nuotykių žemėlė, pragare ir dangių. Kaštuoja \$2.75. Gaunama Dirvos redakcijoje.

• Sachmatininkas P. Vaitonis, atstovavęs Kanadą tarptautiniam sachmatininkų turnyre, užėmė tik 19 vietą.

• Inž. R. Reikenis iš Baltimorės, Md. laimėjo premiją už tilto projektą, sudarytą keturių atramų ir 298 pėdų ilgio. Konkursą vykdė James Lincoln Welding Foundation, Cleveland, Ohio.

• Dr. P. Karvelis ir T. Sidžikis, Vykd. Tarybos nariai, lankėsi Šveicarijoje ir tarėsi su tenyškiais lietuviais.

• Mažosios Lietuvos Taryba neperiodiniai leidžia laikraštį Keleivis. Ilgesnį laiką laikraštis nebesirodė. Iš Vokietijos praneša, kad naujas numeris vėl leidžiamas.

• J. Daumanto "Partizanai už geležinės uždangos", kaip praneša Elta, išversti į anglų kalbą (vertė E. J. Harrisonas) ir verčiami į vokiečių kalbą (vertė V. Gailius).

• Smeikininkė E. Kuprevičiūtė, dabar gyvenanti Argentinoje, gruodžio mėn. pabaigoje vėl koncertuoja Paryžiuje. Pianistas Andrius Kuprevičius ruošiasi koncertams į Ameriką.

• Vokietijos pietuose, Bensheim-Auerbach, steigama lietuviš-

koji vargo mokykla, kuriai vadovaus mokytoja p. J. Mildašienė. Memmingeene, pavertus esamą pradžios mokyklą vokiškąja, taip pat organizuojama vargo mokykla. Ją organizuoja ir jai vadovaus p. Vyktintienė.

• Australijoje pasireiškęs ne-darbas ir toliau tęsiasi. Daugiausia bedarbių yra Sidnėjui ir Melbourne.

• Australijos lietuvių metinis suvažiavimas įvyks gruodžio mėn. pabaigoje, Adelaidės mieste.

• Už lietuvių Vincento Urbonavičiaus pagrobimą Braunschweigo apygardos teismas spalio 24 d. nuteisė SED partijos narį Gustavą Marschalį, 45 mt., kilusį iš sovietinės Vokietijos, ir vaistininką Vilfridą Sandigą, 36 mt., kiekvieną po 3 metus sunkių darbų kalėjimo. Be to, jiems atimtos pilietinės garbės teisės 5 metams. Kaltinamieji britų zonoje, Harzo srityje, gyvenantį lietuvių Urbonavičių, kuris prieš tai buvo ištrūkęs iš sovietinio kalėjimo, vienos vokie-taitės tarpininkaujama, klasta nusiviliojo prie Sovietų zonos, ten jį primušė ir perdavė Sovietų enkavedistų majorui. Byla buvo paskirta nagrinėti jau birželio 23 d., bet tuomet buvo atidėta papildomiems apklausinėjimams praveisti. Tokių pagrobimo bylų Braunschweigo apygardos teisme jau prieš tai būta trijų.

VILTIS

LAUKIA

JOSŲ TALKOS!

ISTOK!

VILTIES

DRAUGIJA

AR ŽINAI?

Šimtetė rinkiminė kampanija buvusi gyviausia JAV istorijoje. D. Eisenhoweris važinėjo traukiniu ir skraidė lėktuvu 51.000 mylių ir pasakė 228 kalbas. R. Nixonas keliauęs 42.000 mylių ir kalbėjęs 375 kartus. R. Taftas važinėjo 10,000 mylių ir 19 valstybių pasakė 38 kalbas. Demokratai patiekia tokius davinius: A. Stevensonas — 32.000 mylių ir 203 kalbos, J. Sparkmanas — 35,000 mylių ir 400 kalbų 38 valstybėse, H. Trumanas — penkiose kelionėse specialiu traukiniu suvažinėjo 18.000 mylių ir pasakė 212 kalbų.

1896 metų prezidento rinkimuose demokratų kandidatas W. J. Bryan pasakė 569 kalbas. Vieną dieną jis sugebėjo pasakyti rekordinį kalbų skaičių — 24. Tačiau rinkimus laimėjo jo oponentas respublikonas W. McKinley, kuris nėra kalbėjęs kitur, kaip tik savo namo verandoje.

JAV sostinės Vašingtono gyventojai neturi teisės balsuoti.

Gruodžio 15 dieną Vašingtone susirinks elektoriai, kurie formaliai paskelbs D. Eisenhowerį prezidentu. Tačiau elektoriais tektų patiems rinkti naują respublikoną prezidentu, jei jau tautos išrinktas asmuo iki tos dienos mirytų. Jeigu D. Eisenhoweris mirytų po gruodžio 15-os dienos, prezidento pareigos automatiškai atitektų R. Nixonui.

H. Trumanas, apleidęs Baltuosius Rūmus, turės teisės gauti 95 dol. 66 centus mėnesinės pensijos. Tačiau ne kaip buv. prezidentas.

KALEDINĖS

ir NAUJŲJŲ METŲ

sveikinimo atvirutes,

dail. PAULIAUS AUGIO

darbo,

užsisakykit Dirvoje. Viena

dėžutė — 12 atviručių su

vokais — tik \$1.00.

Siųskit \$1.00 ir tuoj gausit

atvirutes

DIRVA,

6820 Superior Avenue,

Cleveland 3, Ohio

LAIMEJO AUKSO MEDALĮ

Lietuviškas jaunimas Kanados mokyklose gerai pasirodė. Štai, Jurgis Arvydas Anysas, dr. Martyno Anysos sūnus, gimęs 1934 m. Hamburge, kur jo tėvas tuomet buvo konsulu, šį pavasarį baigė Toronto Harbord Collegiate gimnaziją su augščiausiais pažymėjimais. Už sekmingumą moksle jis, dar su vienu studentu McGill Scholarship, laimėjo po 125 dolerius kiekvienas. Už pasižymėjimą matematikoje Jurgis laimėjo Gordon Galloway aukso medalį. Toje medalyje jis vienintelis gavo minėtoje mokykloje.

Šį rudenį Jurgis Anysas laimėjo ir trečią premiją už konkursinius egzaminus stojant Toronto universitetą — 300 dolerių. Ši premija buvo vienintelė visai Ontarijos provincijai.

Šiuo metu jis studijuoja elektrofiziką Toronto universitete. Pastebėtina, kad per iškilmingą posėdį Harbord Highschool direktorius viešai pareiškė, jog Jurgis Anysas yra lietuviškos kilmės ir tik prieš trejetą metų atvykęs į Kanadą. Taip pat pavadė jo fotografiją su aprašymu jo kilmės ir mokslo Toronto laikraščiai Globe and Mail, Telegram ir Toronto Daily Star.

Raonoke, Virginia, paštininkas turėjo pristatyti registruotą laišką. Adresatas privalejo įrodyti asmens tapatybę. Ilgai negalvodamas, išsitraukė iš bur-nos dantų plokštelę ir parodė joje išgraviruotą savo pavardę. Paštininkui tokio "dokumento" pilnai užteko.

L. Beethovenas savo garsiąją 9-ąją simfoniją buvo pardavęs britų filharmonijai už 50 svarų. Šiandie šios simfonijos rankraš-tis yra apdraustas 10.000 svarų.

80% šiandie vartojamų vaistų buvo visai nežinomi prieš 10 metų.

UNESCO direktorius J. T. Bodget paskelbė, kad draugijos surinktomis žiniomis, daugiau nei pusė žmonių nemoka skaityti nei rašyti.

Seniausias ir gražiausias ilius truotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams \$3.00

Susipažinti siūnčiamas

dovana!

6755 So. Western Ave.

Chicago 36, Ill.

GERIAUSIA DOVANA

Artėja Kalėdos ir Nauji Metai. Geriausia dovana yra lietuviška knyga. TREMTIES leidyklos išleistas knygos, gaunamos DIRVOJE ir kitose atstovybėse:

Igno Šeinaus "Kuprelis", kaina 2 dol., Vytauto Alanto romaną "Pragaro Pošvaistės", 430 pusl., kaina 3,5 dol.

R. Spalio novelės "Didžiosios Atgalios", kaina 3,5 dol. Jurgio Savickio romaną "Šventoji Lietuva", kaina 3 dol.

R. Spalio nepaprastos intrigos jaunimui ir senimui apysaka "Gatvės Bernuko Nuotykių", 508 ps., kaina 5 dol.

Visos TREMTIES leidyklos išleistas knygos įrištos drobėje. Tai gražus bibliotekos papuošimas ir geriausias pasirinkimas dovanoms.

ŽMONĖS KURIE TAUPO YRA LAIMINGESNI!

Net jeigu Jūs galite atidėti tik kelis dolerius iš kiekvienos algos... apsimokite taupyti. Ateina laikas kai pinigai taupymo knygutėje yra Jūsų geriausias draugas — tas kuriuo galite pasitikėti. Pradėkit taupymo knygutę Ohio Banke su bet kokia suma.

TAUPYMAI APDRAUSTI IKI 10.000.

"Member Federal Deposit Insurance Corporation"

6 RAŠTINĖS — RYTŲ DALYJE, VAKARŲ DALYJE, Miesto Centre

— THE —

BANK OF OHIO

921 Huron Road ir Skyriai

MŪSIŠKIŲ TARPE

VIETOJE FELJETONO

ADOMAS VYČIUS

1. KAS DARKO LIETUVIŲ KALBĄ?

— Prašau, tamstos. Sudie...

Keli naujieji ateiviai, naujais vokiečiais geltonai žibantiomis portfeliais bei lagaminais apsikrovę, naujutėliu, juodai žvilgančiu automobiliu kažkur skuba. Pamatę šaligatviu einantį čia gimusį lietuvių, pristabdo mašiną ir užklausia:

— Ei, mister, gal žinai kuriuo strytu mums būtų arčiau į dipą nuvažiuoti, bijom, kad mūsų frentas ant treino nepavėluotų; o paskui mes norėtume pavaziuoti į kempę...

Čia gimes jiems atsako:

— Štai šia gatve tiesiai važiuodami, ponai greit stotį atrasite ir, aš manau, jūsų draugas į traukinį nepavėluos, o už stoties, pasukę į dešinę, rasite kelią ir į vaservietę.

— Dekui, mister. Gud bai...

2. SAŽININGUMAS

— Ei, Džio, žiūrėk tavo kvoteris ant stalo guli. Nemėtyk pinigų be reikalo.

— Palik. Tegul guli. Pas mane mat dypukas atvažiuo. Noriu patikrinti jo sąžiningumą. Paims ar nepaims?...

— Tai ką čia kvoterį palikai. Padėtum bent penkdolerinę...

— Kvailas esi. Penkis dolerius aš ir pats pajmčiau...

3. VARDAS

Lietuvių parapijinės mokyklos seselė-mokytoja klausinėja naujai įstojusius mokinius:

— Kaip tavo pirmutinis vardas?

— Mindaugas.

— Tokio vardo nėra! Tave vadina pagoniškai ir gėda geram krikščioniui tokį vardą turėti! Ar tu žinai kokio pagonio vardą tu turi?...

— Zinau. Tai Lietuvos karaliaus Mindaugo vardas. Jis prieš septynis šimtus metų krikštijo lietuvių ir pats apsikrikštijo.

— Gana. Sėsk. O kaip tavo vardas?

— Kreipiasi į kitą mokinį.

— Juozapas.

— Matot, vaikai. Tai yra tikras krikščioniškas vardas. O gal tu žinai kieno vardą tu turi?

— Taip. Zinau... Juozapo Stalino...

4. KALBOS GRYNUMAS

Kalbasi du tremtiniai:

— Negaliu suprasti, ko čia lietuvių tiek svetimų kalbų žodžių vartoja. Gal girdėjai sekmadienį kai kunigas aiškiai pasakė: "išpažintis bus klausoma trečiadienį"... o bobelkos, vėliau girdžiu, klausia: "tai spavėduos sara-doj?... gatvę "strytu" vadina, apelsiną — "orenčiu", dviratį — "baiskyklę",

kalakutą — "tiurke" ir taip toliau, o savaitės dienas tai rusiškai vadina. Ar negalėtų jie iš mūsų taisyklingos kalbos pasimokyti?...

— Matai, juos reiktų pateisinti. Jie atvažiuo čia iš čaro pavergtos, tamsoje laikytos Lietuvos, daugumoje bėmoksčiai, bėraščiai ar mažaraščiai. Dugelio dalykų nėra matę. Nežinojo nė kaip jį vadinti. Čia atsiradę, kiek pramoko, na ir daugelį jiems nežinomų dalykų pradėjo nugirdę vadinti angliškai, o paskui taip ir įprato. Kitus gi lenkiško bei rusiško žargono žodžius dar iš Lietuvos atsivežė... O iš jų išmoko ir jų vaikai... Mes gi jau kas kita: ir mokslo ragavę ir pasaulio matę... ir nepriklausoma Lietuva džiau-gėmės... gryną kalbą vartojom. Mums tai jau gėda būtų kokių angliškų bei rusiškų žodžių kaisioti. Viską galim lietuviškai išreikšti.

— Taigi, taigi. Ir aš taip manau. Mes čia turime būti šviečiančiais pavyzdžiais... Na, tai mudu čia truputį užsiplėpėjome... lik sveikas, drauguži... mat, aš turiu dar skubėti: pirma už savo karą inšiuirina reiks apmokėti, po to dar į drugstorį užbėgti — žmona

nefilina, žinai, boba, galvą jai skauda... na tai, ba-ai, prieteli...

5. NUOMONIŲ SKIRTUMAS

Keli lietuviai kalbasi:

— Tai ateinantį sekmadienį susitiksime per tautos šventės minėjimą parapijos salėje?...

— Ne! Manęs ten nebus. Pirmiausia kodėl parapijos salėje? Ar mieste nebėra geresnių salių? O svarbiausia, kodėl minėjimą ruošia klebonas? Ar mes daugiau tinkamų žmonių neturi-me? Ne, kur dviasišiai ima kištis į visuomeninius reikalus, aš ten nedalyvauju. Nepakenčiu kai kunigai lenda į vadovaujančias vietas... Neisiu!...

— Šiais metais aš į minėjimą neisiu! Ir savo šeimos neleisiu! Juk jūs girdėjot, kad minėjimo programą atliks vietos ansamblio choras. O kas to nežino, kad choristų tarpe yra tikrų laisvamanių! Ne, atsiprašau, jei jau laisvamaniai atlieka programą, praktikuojančiam katalikui ten ne vieta!... Neisiu!...

— Aš neisiu į minėjimą iš princi-po...

Feljetoninis romanas

Požiūris į Jurgio Jankaus "Paklydusius Paukščius"

Dėl Jurgio Jankaus "Paklydusių Paukščių" mūsų knygų vertintojai spėjo ir dėl tvarkos susibarti. Vieniems vertintojai per daug šalti, neatlaidūs, net žiaurūs. Kitiems atvirkščiai — per minkšti ir per draugiški. O mano galva — ir taip blogai ir kitaip negerai. Vertinimas turėtų būti pagal rūšį ir jos kokybę: kas meno — menai, o kas — ne meno? Taip, tada reikia rasti, kaip tokį darbą pavadinti ir kuo jis jo reikalauja. Kai vertintojas sumaišo rūšis, jis pagimdo ir tragedijas ir komedijas. Kas M. Biržiškos naująją knygą "Lietuvių tautos kelias" pakrikštų apysaką ir taip ją vertinti, tas ir autoriui, ir knygai, ir skaitytojui padarytų beždžionės patarimą.

O juk truputį panašiai yra buvę ir su "Paklydusiais Paukščiais". Berods, niekieno nebuvo mėginta nustatyti, kurios rūšies paukščiai jie yra, o tik konstatuota, kad tai romanas ir kaip toks jis ir paplunksniui ir prieš plunksnas braukytas. Bet ar tai romanas įprastine prasme? Ne, atsakysiu. Ar tai meno kūrinys žinomąja prasme? Ne visai, atsakysiu. Tai feljetoninis romanas, tai skaitinys sui generis.

Literatūros, kaip ir visoko meno kūriniai skirstytini į dvi esmines rūšis. Viena miršta vos pasaulį išvydus ar po bet kurio laiko. Kita prasiveržia pro laiką, valstybių ir kontinentų vartus ir tampa visu amžiu, visų tautų ir rasų kasdienine duona. Tai banalus faktas, dėl jo niekas nesiginčys, nei pavyzdžių reikalauja. Bet kas nuskiria veikalą mirti ar amžinai gyventi? Skonis. Bet juk skonis baisiai individuali galia, dargi sakoma "dėl skonio nesiginčijama", tai kur jau čia įvairių amžių, įvairių tautų ir rasų įvairiausi skoniai įstengs padaryti dėl bet kurio veikalo bet kurį likiminių sprendimą? Pasitaisau: nulemia specialisto skonis. Bet ko šitas skonis reikalauja, kas jo lėmimą apsprendžia?

Sunkiai beatsakomas klausimas. Tačiau bent patį įmanomą supratimą turime susidaryti, kad galėtume nusakyti grožinės ir feljetoninės literatūros giminystę ir skirtumus. Bene trumpiausias kelias bus kūrinio atsiradimo kelias. Paėjękime

VIKTORAS MARIONAS

juo galiu, tik dideliais šuoliais, tiesiausi ruožu.

Pirmiausia rašytoju būti gimusį ir pasirengusį asmenybę sukrečia įkvėpimas. Sukrėtimo metu tik pačia naujausia forma patirtam įkvėpimui rašytojas "įsiskaido" intelektualinio išsakymo, pagrindinės idėjos. Ją konkretizuos simbolis — pagrindinio veikėjo. Simbolizuotai idėjai jis leis virsti socialiniu faktu, kad, sueidama į sąlytį su paremišiais ir kontrastuojančiais idėjiniais simboliais, ji pasireikš, subręstų ir atsiskleis. Konkrečiau išsireikšiant, rašytojas padarys savo centrinių veikėjų kūrinio pagrindinės idėjos egzistencijai būdingos ir būtinios simbolinės bendruomenės nariu ir per simbolinius ryšius bei konfliktus leis slinkti į neišvengiamą, bet numatytą simbolinį likimą.

Šitiek kūrinio atsiradimo analizės ir pakaks mums šiam kartui. Joje mes esminėje koreliacijoje radome anuos tris kūrinio pagrindinius elementus: pagrindinę idėją, jos simbolių ir simbolio reikšimosi lauką — fabulą. Kad literatūrinis kūrinys šių elementų atskleidimu ir derinimu įgytų nemarumo žymę, jis turi demonstruoti idėjos reikšmės visuotinumą, simbolio atitinkamumą ir suprantamumą ir jo santykių su fabulos simboliu grynumą, ryškumą ir neišvengiamumą.

Visuotinės reikšmės idėjų parinkimo reikalavimas mus nukreipia į aną Platono koncepciją, teikiančią idėjas kaip "amžinus, nekintančius pirmavaizdus (Urbilder), kurių mes, žmonės, su savo likimais ir kintančiais laimėjimais tesame tik šešėlių žaismas ir siluetai, gyvi, bet praeinantieji. "Idėjos, jei didžios, nemiršta, kaip žmonės, — sako ir mūsų dainius. Nemariam kūriniai dera tie "nemirus pirmavaizdai", tos "didžios idėjos". Jos visuotiniai reikšmingos. Dievybės, nupuolimo ir atsitęsimo, keršto ir nuolankumo, gimtosios žemės, žmogaus, vyro ir moters meilės supratimas nuansuoja kas rasė, kas tauta, kas religija, kas luomas ir kas žmogus, bet tų idėjų reikšmė visur,

visada ir visuose gyva, kaip pats žmogaus prigimties ir likimo balsas.

Visuotinės reikšmės idėjos tegali būti pristatytos tik atitinkamos vertės simboliais. Tai betgi nesako, kad knygos herojai tederai būti tik karaliams, karo vadams ir drąsuoliams. Ne, į juos lygiai gerai tinka ir bailiai, ir prostitutės ir benamiai elgetos. Tik jau ne visi tamsiai bekepuriai. Herojus nebus nė vieno gyvo ar mirusio kopija, betgi visų paveikslas. Pagal pasirinktos idėjos prigimtį, rašytojas surinks jam fizinio ir dvasinio veido bruožus iš šimtų pažįstamųjų, iš visų girdėtų pasakojimų ir skaitytų knygų. Iš jo rankų išeis idėjos simbolis ir gyvas žmogus, niekada negimęs iš moters, bet ir niekada neįsis į kapus paskui savo motiną. Jis bus visų valstybių pilietis ir priklausys kiekvienai tautai, nes jis bus žmogus. Lygiai sintetiniu keliu pagal pagrindinės idėjos reikalavimus rašytojas sukurs ir daiktus, ir gamtą, ir vietas, ir įvykius. Dėl to nei erdvė, nei laikas nepadarys knyga svetimą ir nereikšmingą bet kurios epochos ir bet kurio pasaulio kampo skaitytojui. Dėl to, atvirkščiai reikala prisiminus, patriotizmo ir aktualijos kriterijai, taikomi rašytojui, smerkia jo kūrinį mirti ir savo tautai ir pasauliui.

Simbolių santykių grynumas būtų suprofanuotas, jeigu jie, simboliai, būtų suvesti su individualios, ne simbolinės prigimties veikėjais, vaizdais ir įvykiais. Simbolių ir jų santykių ryškumo reikalavimas liečia rašytojo frazė ir žodį. Išlavintas skonis atkreips labai jautri ir griežtą dėmesį į literatūros kūrinio išreiškimo priemones ir konstatuos ar jos. 1. yra tikros ir natūralios, ar dirbtinės ir manieringos, 2. ar savos, originalios, ar pasisavintos, nukopijuotos ir 3. ar apipavidalintos, vaizdžios ir turtingos, ar žalios, nieko nesakančios ir liesos.

Pagal aną praktiką ir pavyzdį aš ir Jurgio Jankaus "Paklydusių Paukščių" pavadinau feljetoniniu romanu, nes jis turi visas tokio romano būdingąsias žymes. Įvesdamas visą eilę veikėjų, stipriai ar silpnai susiedamas tam tikrą skaičių įvykių, apimdamas tam tikrą uždara laikotarpį ir naudodamas epinį reikimo būdą šis darbas pagal įprastinį principą vadinamas romanu. Bet, neįskeldamas visuo-

nebus galima išlavintam skoniui įprasti tematinį užmąnyką kaip meninę tiesą.

Tokie pačiai bendriausiais bruožais yra žinomi reikalavimai geram literatūros kūriniui. Jie įvairuoja ir skaičiumi ir intensyvumu kas literatūrinis žanras. Tik pagrindinė idėja ir jos simbolinis vaizdas yra pastovūs elementas. Dėl to būtų patogiau meninę literatūrą pavadinti bendru, konkretesniu vardu — idėjine literatūra, o, šio pašeikio reikalui meninį romaną — idėjinį romaną.

Pradžioje prasitariau apie feljetoninį romaną. Mums šitas vardas dar visai svetimas. Bet vokiečių literatūros nagrinėtojų raštuose feljetoninė literatūra, feljetoninė novelė, feljetoninis pasakojimas, o taip pat ir feljetoninis romanas jau senokai įsipilietinę terminai.

Feljetonas šiandien yra laikraštinių žodyno terminas. Jo karjerą prancūzų ir vokiečių, o taip pat ir kitų tautų laikraščiuose yra tikrai greitai ir nuostabi. Gimęs, kai kronikinė žinia vietoj iškritusio prekybinio skelbimo vienos mažos bendruomenės laikraštį, feljetonas šiandien duoda visą laikraščio puslapi, du ir neribotai daugiau. Čia telpa mokslo, meno ir socialinės aktualijos, tik pateiktos vaizdžiai, grožinei literatūrai artima forma — pasakojimais, reportažais ir pasikalbėjimais (interview). Čia telpa ir vadinamoji atkarpa — literatūrinės kūrybos skyrius. Labai dažnu atveju ir ši kūryba kuriuo nors aspektu įrikiuojama į pirmąjį laikraščio uždavinį — teikti aktualijas. Yra atsiradusių ir specialių rašytojų šitai atkarpai užpildyti aktualios tematikos, lengvo, dažnai linksmo turinio novelėmis, poemomis, apyskaitėmis ir net romanais. Su šia atkarpa, greičiausiai, kaip nors asocijuojasi ir mūsų rašytojų humoristinių novelių pavadinimai: "Feljetonai". Ir visai tikrai, kad literatūros nagrinėtojai iš čia pasisavino feljetoninį epitetą ir jį prisigėdė kai kuriems atskirais leidiniais į pasaulį atėjusiems kūriniams.

Pagal aną praktiką ir pavyzdį aš ir Jurgio Jankaus "Paklydusių Paukščių" pavadinau feljetoniniu romanu, nes jis turi visas tokio romano būdingąsias žymes. Įvesdamas visą eilę veikėjų, stipriai ar silpnai susiedamas tam tikrą skaičių įvykių, apimdamas tam tikrą uždara laikotarpį ir naudodamas epinį reikimo būdą šis darbas pagal įprastinį principą vadinamas romanu. Bet, neįskeldamas visuo-

ties reikšmės pagrindinės idėjos, išsiversdamas ne susimbolintais, o individualiais ir atsitiktiniais veikėjais, įvykiais ir scenovaizdžiais, jis neturi jokių privilegijų vadinti idėjinio romanu. Pigu suprasti, kad šitoks "Paklydusių Paukščių" nuskyrimas į feljetoninio romano rūšį yra kartu ir jų kvalifikavimas, nes šis romanas, kad ir nesmerktinas iš esmės, bet kaip proginė, pritaikomoji lektūra yra nepalyginamai pigesnės vertės už idėjinį romaną. Tik ir feljetoninio romano kvalifikacijos nevienodos. Vienus iš jų reiktų rekomenduoti nei į rankas neimti, o kiti galėtų būti skaitomi visai teiktina lektūra. Manysiu, kad "Paklydę Paukščiai" skirtini prie paskutinosios, rūšies.

Apkeliavo visą Lietuvą

VOKIETIS LIETUVISKA PAVARDE

Karaliaučiuje gimęs, lietuviškai nekalbąs, bet lietuviška pavardė vokiečių, vardu Guenther'is, mūsų bendradarbių pradžioje priėmė su nepasitikėjimu. Tačiau kai apklausinėtojas pasisakė esąs lietuvis, G. pareiškė, kad "uns wurde in Litauen gehelfen, und wir wollen, soweit wir koennen, helfen", — "mums padėjo Lietuvoje ir mes kiek galėdami padėsime".

G. jau 14 metų amžiaus buvęs vokiečių kariuomenėje. Sovietams atėjus, vargšas stovyklose, iš kur 1947 m. pabėgęs ir traukiniu iš Karaliaučiaus nuvažiavęs į Kauną. Iki 1951 m. jis, niekur ilgiau neapsistodamas, apkeliauvęs visą Lietuvą skersai ir išilgai, išskyrus tik Suvalkiją ir Vilnių. Buvęs Kėdainių, Šėtos, Pagirio, Dotnuvos, Subačiaus, Rokiškio, Utenos, Joniškio ir Šiaulių apylinkėse. Buvęs ir Latvijoje, pasiekęs net Estiją, bet vėl grįžęs Lietuvon, kur ilgėliau išsilaikęs Žagarės apylinkėje. Čia susitikęs vokiečiai, su kuria grįžo į Vokietiją ir ją vedė.

Keliauti vis turėjęs neva dėl to, kad ūkininkai ne labai noriai priimdavę nakvynę jaunus vyrus, — merginoms tuo atžvilgiu buvę lengviau. Prašydavęs pavalgyti ir pasisūlydavo pakloti malkų arba padėti prie derliaus nuėmimo. Bet paskutiniu laiku žmonės patys, mažai betu rėdami žemės, trūkdavo maisto. Geriausi žmonės esą apie Joniškį ir Skaistgirį. Kolchoze niekad

tinės reikšmės pagrindinės idėjos, išsiversdamas ne susimbolintais, o individualiais ir atsitiktiniais veikėjais, įvykiais ir scenovaizdžiais, jis neturi jokių privilegijų vadinti idėjinio romanu. Pigu suprasti, kad šitoks "Paklydusių Paukščių" nuskyrimas į feljetoninio romano rūšį yra kartu ir jų kvalifikavimas, nes šis romanas, kad ir nesmerktinas iš esmės, bet kaip proginė, pritaikomoji lektūra yra nepalyginamai pigesnės vertės už idėjinį romaną. Tik ir feljetoninio romano kvalifikacijos nevienodos. Vienus iš jų reiktų rekomenduoti nei į rankas neimti, o kiti galėtų būti skaitomi visai teiktina lektūra. Manysiu, kad "Paklydę Paukščiai" skirtini prie paskutinosios, rūšies.

nedirbęs. Kolchozuose žmonės patys mažai ką turėję ir mažai tegalėję duoti.

TREMIMAI

Daug keliavęs po kraštą, G. daugiau turi bendrą vaizdą apie tremimų apimtį. Daugiausia tuščių sodybų matęs apie Šetą ir Pagirio valsčius (Ukmergės aps.). Liūdniausi vaizdai apie Šetą. Ten bene daugiausia buvę ištrėmimų. Pakelėse kai kur sodybos viena po kitos ištuštėjusios, kai kur jau apgruvusios, laukai nedirbti. Lietuvoje nė vieno valsčiaus nelikę tremimų nepaliesę, bet tremimų apimtis ne visur vienoda. Galima sakyti, kad visi turtingesnieji ūkininkai, turėję daugiau 10 ar 15 ha žemės, jei jie nebuvo partiniai arba neturėję protekcijos pas komunistus, yra išvežti.

Apie Joniškį taip pat buvę tremimų, bet jau žymiai mažiau, kaip Kėdainių ar Ukmergės r. apskr. Taip pat apie Mažeikius išvežta mažiau. Latvijoje mažiau toks pat įvairus vaizdas. Didžiausi masiniai tremimai buvę 1948 ir 1949 metais. Pavienių išvežimų buvę ir vėliau — 1950 ir 1951 metais.

PARTIZANAI

Apkeliavęs daugelį apskričių, G. taip pat turi maždaug bendrą vaizdą, kur partizanų judėjimas yra didesnis. Tokiose vietose ir tremimų esą ypatingai daug. G. niekur nematęs tiek daug pakelėse NKVD ir strybukų, kaip tose apylinkėse, kur yra daugiau partizanų. Prie kiekvieno miško

matęs jų kulcosvydžius ir postus. Bet į mišką milicija eiti nedrįsta.

Keliaudamas, ne kartą girdėjęs iš toli smarkius susisaukumus. Pvz., 1949 m. tarp Subačiaus ir Kupiškio girdėjęs miškuose susisaukumus. Tada toje apylinkėje buvę didelių neramumų. Labai daug strybukų ir milicijos buvę siunčiama į tas sritis, daug jų partizanai nukovė. Panevėžyje tais metais matęs 3 tokiu būdu žuvusių strybukų laidotuves, kuriose dalyvavę net istaigų tarnautojai ir kariuomenės dalinys. Už karsto ant pagalviuko buvę nešami ordinaai.

KOMUNISTAI

Nors komunistų esą ir ūkininkų tarpe, bet dauguma jų nesutinka su komunistiniu režimu. Miestuose komunistų esą žymiai daugiau, ypač valdinės tarnybos turinčiųjų tarpe. G. žinojęs kažkokį "Antuk" vadinamą jauną vyrą, kurio pavardės neatsimenu. Jis, nors buvęs dar tik 19 metų amžiaus, Šėtoje buvęs kompartijos "vadas". Kilęs iš Gėgūžynės, motiną mirusį, o tėvą, kuris buvęs kitokių pažiūrų, įkėjęs į kalėjimą. Pasizymėjęs žiaurumu ir išdavinišiais, terorizavęs gyventojus ir visad vaikščiojęs su ginklu. Jis pasižymėjęs ir tremimų metu.

Informacijos

KAS

UZSISAKE

DIRVĄ —

TAS NESIGAILEJO!

LIETUVIŲ TAUTOSAKOS LOBYNAS

Redaktorius — leidejas Dr. Jonas Balyš

Dvi dalys kartu įrištos: Dvasios ir Žmonės, 166 sakmės, 126 psl.; Liaudies Magija ir Medicina, 94 psl.

Knyga didelio formato, spalvotas viršelis, pieštas dail. V. K. Jonyno.

Kaina \$3.00.

Gaunama Dirvoje.

— Iš principo? Tai koks gi tas principas?

— Ogi toks. Per minėjimus paprastai renka aukas. O aš iš principo neaukoju. Kai kaimynas iš šalies auškoja, nepatogu nieko neduoti, tai aš jau geriau visai neinu.

— O aš tai būtinai eisiu, — kalba visa žila, po metų našta palinkusi senutė, — jau greit bus pusė šimto metų, kaip aš Lietuvos nemačiau... O taip smagu paklausti lietuviškų dainelių, savo jaunystę prisiminti, štai iš pensijos sutapiu kelis dolerius ir tuos noriu nuvesti Lietuvos išlaisvinimui...

6. GENEROLIENĖ IR MILIONIERIENĖ

— Ponia Puskepalaitienė, jei galima paklausti, kas yra tamstos vyras iš profesijos?

— Ach, poniusenka, mano vyras yra generolas, tik tokie laikai dabar: turi dirbti prastą darbą...

— Generolas? Kad Lietuvoje nesu girdėjusi tokia pavardę generolą. "Generolas Puskepalaitis" — ne, tokio tikrai negirdėjau...

— Ach, poniusenka, Lietuvoje mano Anuprėlis spėjo tik gauti "kapito-

ną", kai tie nevidonai bolševikai atėjo. O paskaičiuokit, poniusenka, kiek nuo to jau metų praėjo... ir dabar jis jau netoli generolo... Jis toks gabus, toks gabus. O kas yra tamstos vyras, poniusenka?

— Mano vyras yra milijonierius.

— Tai kur gi jo milijonai?! Kiek žinau jis dirba šape už dženitorius..., o su milijonais ir Amerikoje galima būtų neblogai gyventi...

— Dabar tų milijonų mat nėra... Mat, mano vyro motina yra tikra Valokaitis sesuo. Tai jis visą savą turtą jai ir užrašė... Dar Lietuvoje, prieš karą... Mano vyro motina, atsimenu, dar pasakodavo: "tai kam gi, mano broli, man tiek turto?" — sakė ji jam, o jis: "imk, imk, mano sesute, turtas visad bus reikalingas, jei ne tau, tai tavo vaikams..." — atseit mano vyrui... Tai Valokaitis ėmė ir užrašė visus "Maisyto" fabrikus ir "Ūkio banką" mano vyrui, o likusį turtą — mano vyro seseriai. Mano vyras dar ir dabar tą popierį turi, tik niekam nerodo... Kai, Dievas duos, sugrįšime, visus fabrikus ir perimsime...

— Taigi, taigi, poniusenka, ir mes laukiame to sugrįžimo. Man vyras tikriausia bus kariuomenės vadas... jis

toks gabus... toks gabus...

Taip liūdnei dūsaudamos "generolienė" ir "milionierienė" dar ilgai svars-tė tuos svajotus būsimos fantastiškos laimės sapnus...

7. ŠEIMOS BIUDŽETA BESVARSTANT

Vyras: — Taigi, šimet atlyginimas yra padidėjęs, bet gi kainos dar daugiau pakilę, taip pat ir taksai didesni. Reikia konstatuoti faktą, kad ateinančiais metais daugiau uždirbsime, bet ir išlaidų bus daugiau.

Žmona: — Neužmiršk įskaityti ir mano naują kailinį palatą. Senas jau toks sudevėtas, jau toks iš mados išėjęs, gėda ir prieš žmones rodytis...

Vyras: — Faktai rodo, kad jei norėsimė mėnesinį įnašą į banką palikti tą patį, tenka mažinti išlaidas.

Žmona: — Bet naują palatą tai pirk-sime! Į seną aš jau nė žiūrėti negaliu.

Vyras: — Palatas, palatas... Na, tegu palatas, visvien ramybės nebus. Bet nuo ko nors teks atsakyti.

Žmona: — Kam tau skaityti du laikraščius — užteks vieno...

Vyras: — Kai Amerikon atvažia-

vome, užsiprenumeravau du dienraščius, vieną dukartsavaitinį, vieną savaitraštį ir dar priedo du žurnalus. Pernai liko tik dienraštis, savaitraštis ir vienas žurnalas. Šimet — dienraštis ir savaitraštis. O dabar — palikti tik savaitraštį? Bet tenka atsižvelgti ir į faktą: kai atvažiuojame nieko nereikėjo išmokėti, o dabar: namus, automobilį, tris baldų sėtus, tavo visokių drabužių... tiek pinigėlio išplaukia... Na, žiūrėk, ir be dienraščio visvien truputį neužtenka... Ar į banką mažiau dėti... ar palatą pigesni...

Žmona: — Jokių būdu!... Pirmiausia teks atsakyti nuo aukų Balfui ir visiems kitiems galams, nuo lankymo minėjimų, koncertų, be to, neprenumeruosiame jokie laikraščio, nepirksime knygų... laikraštį tu galėsi paskaityti užėjęs pas poną Baravyką — jis yra mūsų kaimynas, viengungis, simpatiškas vyrukas, užėina mūsų televizijos pasižiūrėti... ir gauna bene keturis laikraščius...

Vyras: — Mat, kaip čia pasakius, tenka skaitytis su faktu... Jei taip, gal biudžetą ir subalansuosime...

Žmona: — Matai, žmona vis gud-

resnė... O be naujo palto negaliu... jokių būdu negaliu...

8. FABRIKAS AR MOKSLAS

— Kodėl tamsta savo vaikų į augstesniąją mokyklą neleidai? Palikai juos dirbti fabrike?

— Ar boisus? O iš ko gi jie gyvens eidami į mokyklą, o ir mokslas brangiai kaštuoja...

— O ar tamsta negalėtum jų išlaikyti ir už mokslą sumokėti? Juk tamsta pinigų banke turbūt turi, o be to, ir pats dirbi?

— Kas iš to, kad pinigų turiu ir uždirbu, o iš ko gi aš tada gyvensiu, kai susensiu?

— Vaikai, baigę mokslą, išeis į žmones ir tamstą išlaikys, pagaliau atiduos tamstai tuos pinigus, kuriuos būsi išleides jų mokslui.

— Kai jie baigs mokslą, taip tu juos ir tematysi — išskris kaip paukšteliai ir nėra jų... ir pinigams sakyk "sudieu"... O fabrike jie ir dabar jau nebloggerai uždirba... galės ir į borus prasiimušti... Užtenka, jau ir tiek metų ant jų pinigų leidau.

(Bus daugiau)

Aušrelė (elementorius)		Mažasis Lietuviškai —	
Step. Zobarskas	2.25	Angliškas žodynas	
Aukštųjų Simonių Likimas		Vilius Pėteraitis	2.00
Ieva Simonaitytė	3.50	Medinis arklys	
Anglų kalbos gramatika		Eric Williams	2.00
J. Kukanauza	2.00	Močiulė pavilijo	
Anglų kalbos gramatika		Lazdynų Peleđa	0.60
V. Kamantauskas	1.00	Meškiukas Rudnosiukas	
Algimantas I		Vytė Nemunėlis	2.00
V. Pietaris	1.50	Namai ant smėlio	
Algimantas II		J. Glauda	2.00
V. Pietaris	2.00	Neramu buvo Laisvės Alėjoj	
Aukso kirvis		B. Daubaras	1.50
Juozas Švaistas	2.50	Nemunas	
Barabas		St. Kolupaila	2.50
Paer Lagerkvist	2.25	Nuo Imsrės iki Orinoko	
Balutis		A. Sabaliauskas	2.50
J. J. Bačiūno leidinys	1.50	Nusidėjėlė	
Baltaragio malūnas		K. Pažeraitė	2.00
K. Boruta	2.50	Our Country Lithuania	
Broliai Domeikos		V. Augustinas	5.00
Liudas Dovydėnas	2.50	Princas ir elgeta	
Beržų pasakas		Mark Twain	1.20
O. B. Audronė (eilėraščiai)	1.50	Pirmas rūpestis.	
Dangaus ir žemės sūnūs		Jurgis Jankus	2.00
Vincas Krėvė	2.50	Pragaro pošvaistės	
Dulkės raudonam saulėleidy		V. Alantas	3.50
V. Ramonas	3.00	Partizanai už gelež. uždangos	
Debesys plaukia pažemiu		Daumantas	2.50
A. Baronas	2.50	Pictų vėjelis	
Didžiosios atgailos		Vytė Nemunėlis	1.60
R. Spalis	3.50	Paklydę paukščiai I	
Doleris iš Pittsburgho		Jurgis Jankus	2.20
Stepas Zobarskas	0.80	Paklydę paukščiai II	
Gatvės Berniuko Nuotykių		Jurgis Jankus	2.60
R. Spalis	5.00	Petras Širvokas	
Giesmė apie Gediminą		Juozas Švaistas	2.75
B. Sruoga ir V. Petravičius	2.00	Raudoni batukai	
Elegijos		Jurgis Savickis	1.50
Algimantas Pagėgis	1.00	Ramybė man	
Gintaro pasakas		J. Kėkštas	0.80
Teta Rūta	0.35	Raguvos malūnininkas	
Gintariniai vartai		V. Tamulaitis	0.25
N. Mazalaitė	2.00	Raganis	
Gimtojo žodžio baruose		Vincas Krėvė	1.50
P. Jonikas	1.50	Saulės laikrodžiai	
Kazimieras Sapieha		Henrikas Nagys	1.00
B. Sruoga	2.50	San Michael knyga I	
Karoliai		Axel Munthe	2.50
Guy de Maupassant	2.50	San Michael knyga II	
Kuprelis		Axel Munthe	2.50
Ignas Šeinius	2.00	Šventieji akmenys	
Kolektyvinė prausykla		Faustas Kirša	2.00
Vytautas Kastytis	1.00	Šventoji Lietuva	
Kalorijo- ir doleriai		Jurgis Savickis	3.00
Vilius Bražvilius	2.00	Tėvų pasakas	
400 m. pirmąjį Nemuno poemai		A. Giedrius	1.00
	1.00	Tolimieji kvadratai	
Lietuvių Literatūra		J. Grišmanauskas	2.00
Pranas Naujokaitis	2.00	Tautosakos Lobynas	
Lietuvių Tautos Kelias		J. Balys	3.00
M. Biržiška	3.00	Ugnies parduovėjas	
Lietuvių kalbos vadovas		Balys Rukša	1.00
Red. prof. Skardžius	4.50	Vaikų knygelė	
Lietuviškos pasakos		M. Valančius	1.80
J. Balys	2.50	Vieni metalai ir viena savaitė	
Lietuvių poezijos antologija		B. Gaidžiūnas	1.50
J. Aistis ir A. Vaičiūlaitis	6.00	Valentina	
Lėkučio atsiminimai (jaunimui)		A. Vaičiūlaitis	2.00
A. Giedrius	1.50	Varpai skamba	
Lietuvių archyvas		Stasius Būdavas	2.50
Bolševizmo metalai	3.00	Vyturėliai Laukuse	
Lietuvos Valstybės		Vikt. Simaitis	0.75
Konstitucijos		Vilkas Meškiariotojas	
	0.70	Pr. Imsrys	0.25
Lietuvai Tėvynei		Žemė	
V. Nemunėlis ir Vl. Vijelkis	0.50	Red. K. Bradūnas	4.00
Lietuva triukšų Panočiuose		Žvaigždėtos naktys	
B. T. Dirmekis ir V. Rastenis		Augustaitytė-Vaičiūnienė	1.00
(Jonas Andriūnas ir Petras Syrius)	1.50	Žmonės ant vieškelio	
Mėnuo vadinamas medaus		Liudas Dovydėnas	1.00
N. Mazalaitė	2.50		

Visos knygos siunčiamos paštu. Užsakant pinigų siųskite
DIRVA,
6820 Superior Avenue,
Cleveland 3, Ohio

Ar pažįsti ši kraštą

Nuo indėnų pypkės iki Chesterfield ir Kent

Tabako pramonė Amerikoje

Jei 1492 m. Kolumbo įgulos nariai, išlipę Vok. Indijoje pastebėjo čiabuvių rūkant išdiovintų lapų gniužulų, tai 1519 m. Meksikoje atsiradę ispanai stebėjo indėnus, rūpstinčiai kultivuojant tabako auginimą. Tuo metu tabakui buvo priskiriama ir didelė gydymoji galia. Manoma, jis galįs išgydyti bronchitą, astmą, reumatizmą ir kt. ligas. Pirmieji Amerikos kolonistai rado rūkymo paprotį paplitusį visam Amerikos vidury, nuo Didžiųjų Ežerų ligi Meksikos. Kaip matyti, tabako auginimas šiame krašte yra atsiradęs labai seniai ir tik vėliau jis ir su juo susijusi pramonė paplitę Vok. Europoje, Pietų Amerikoje ir kt.

Kolonistų laikais čiabuvių naudojo tabaką rūkdamai išdiovintų lapų gniužulų, atseit cigarų ir pypkės. Pypkės rūkymas yra labai senas paprotys, o vadinamąją Taikos pypkę rūkydavo tik iškilmingais atvejais, savo tarybų posėdžių metu. Kai kuriose krašto srityse tabakas kramtyta. Ne kas kitas, kaip Amerikos indėnai, augindami tabaką, išplėtė ir to auginimo metodus, kuriais ir dabar naudojasi.

Nustatyta, kad didelė indėnų giminė yra auginusi tabaką ir prekybos tikslams — jis buvo parduodamas kitoms giminėms. Tabaką naudotasi ne tik vietoje, bet jis pasirodė esąs ir labai naudingas eksportui. 17 amž. Virginia valst. tabakas virto pirmąja eksportine preke ir tik į Angliją jo išgabenta 20,000 svarų. 18 amž. pradžioje tabako išvežimas iš tos pačios Virginijos siekė 18 mil. sv., o 19 amž. metinė eksporto vertė buvo netoli 100 mil. sv. To šimtmečio pabaigoje ir 20 amž. pirmoje pusėje tabako ūkis ir pramonė tiek išsivystė, kad Amerika pasaulinėje tabako gamyboje kurį laiką turėjo vadovaujantį vaidmenį, gamindama daugiausia visos pasaulinės gamybos. Pagaliau, tabako auginimui reikalingi plotai ir pagaminti tos gerybės kiekiai siekė jau tūkstančius akrių ir milijardus svarų.

Nors visa eilė kraštų gamina didelius tabako kiekius, tačiau JAV ir toliau laikytinos vadovaujančiu kraštu tiek tabako kokybe, eksportu, tiek ir jo gamybos apimtimi. Nedaug kraštų pasaulyje turi taip palankias klimato ir žemės sąlygas išauginti augstos kokybės lapams. Šiame krašte ir tabako auginimui reikalingi žemės plotai, paliginus su kitais kraštais, nėra dideli, tačiau jų derlius yra žymiai didesnis. JAV pvz., tabako auginimui pakanka 2 mil. akrių žemės, tuo tarpu miežiams reikalinga šešis kartus daugiau ploto, o medvilnės gamybai — net 25 kart daugiau.

Kur yra tabako auginimo sritys krašte? Be minėtos Virginijos valst. viena iš pirmųjų tabako auginimo pradininkų buvo Maryland valst. Joje tabakas didesniais kiekiais pradėtas auginti apie 1631 m. 19 amž. tabako auginimui išsiplėtus, iš tų dviejų valstybių tabakas persimetė į Tennessee, Kentucky, Mississippi ir Ohio valstybes. Vėliau pasiekė rabi Carolinos, Pensilvanijos, Wisconsin ir kt. Tiksliai nustatyti tabako auginimo plotą nėra lengva — šiaurės rytuose jis siekia Nauj. Anglijos vals-

tybes (Massachusetts, Connecticut), į vakarus pasiekia Kentucky ir Indiamos bei Ohio valst., o pietuose paliečia ir Floridos sritis. Kaip jau įprasta ir čia neapsieinama be Juostos. Tokia tabako Juosta sudaro keturios valstybės, visą laiką vadovavusios tabako pramonei, — N. Carolina, Virginia, Kentucky ir Tennessee. Ne taip seniai prie jų, su žymiai pakilusia gamyba, prisidėjo ir S. Carolina. Visos tos sritys gamina tabaką, naudojama cigaretėms, cigarams, kramtymo ir uostymo tikslams. Prekybos reikalingas tabako gamina ma keletas rūšių, kaip cigarų lapus, White Burley tabaką, Maryland ir rytų Ohio eksportinį tabaką, Virginia tabaką ir kt.

Kol tabakas ar jo išdirbiniai pasiekia rinkas, jis turi atlikti didelį auginimo, derliaus nurinimo, paruošimo rinkoms procesą. Tabakui išauginti ir jį paleisti į rinką reikia metų laiko. Tikrumoje tik sausio mėn. ūkininkas — tabako augintojas parduoda pereinamo sezono derliaus likučius.

Geras tabako derlius ir geros kainos neša gerbūvį tabako auginimo srities ūkiams, kaimams ir miestams, tuo tarpu blogas derlius duoda priešingą pasekmę. Žiūrint tabako rūšies ir vietos sąlygų, yra įvairūs ir auginimo būdai. Pats derlius paprastai surenkamas rudenį, o N. Carolinoje tai įvyksta rugpjūčio mėn. Subrendusio tabako augštis siekia nuo trijų ligi keturių pėdų. Tabako sėklos sėjamos mažų pagalba, tačiau kiti darbai reikalauja žmogaus rankų, tad čia daug darbo, per istisus metus, turi vyrai ir moterys.

Tabakas krašte yra virtęs ne paprastai pelninga pramone. Pakaks paminėti, kad jis sudaro vieną pačių didžiausių valstybės pajamų šaltinių. Tas pajamas, iš tabakui apdedamų mokesčių, praneša tik pajamų (income) ir pelno mokesčiai.

Tabaku besiverčiant ūkiai derlių suėmus siekia jį greitai perleisti rinkoms. Tokios rinkos — miestai paprastai yra netoli tabako auginimo plotų. Tabakas parduodamas į didžiulius sandėlius, o iš jų šią prekę perka atvykę pardavėjai, eksportu besiverčiant, didelių tabako įmonių atstovai ir kiti pirkėjai.

Iš sandėlių tabakas patenka, be kitų šaltinių, ir į dideles įmones. Savo metu tabako išdirbiniai buvo gaminami ūkiuose, tačiau palaipsniui tas perdėrimas persikėlė į dideles miestų įmones. Visos jos dabar yra kelių didelių bendrovių žinioje, kurių pelnas, aišku, siekia astronominius skaitmenis. Iš tabako bendrovių paminėtinos šios: Winston — Salem ir Durham N. Carolinoje, Richmond Virginijoje ir Louisville Kentucky valst. Tik viena bendrovė savo žinioje turi nemažiau kaip 50 tabako įmonių ir darbininkų skaičius siekia porą milijonų.

Kuriuo būdu paleidžiami kariai iš Korėjos? Tol. Rytų vadas nustato karius vad. taškus. Šiuo metu kariai gausia per fronto liniją kariai gauna po 4 taškus už ten išbūtą mėnesį laiko. Netoli fronto linijų gausia po 3 taškus ir esą kitose Korėjos dalyse po 2 taškus. Gavęs 36 taškus, taigi išbuvęs fronte 9 mėn. karys gali tikėtis būti grąžintas į JAV. Iš kitų reikalaujama 38 taškų. Tai buvo ir tebėra kraštas, kuris jau keli šimtmečiai įsiveža iš Ame-

rikos didelius tabako kiekius. Pvz. prieš 2 pas. karą jo įsivežė per 200 mil. sv., per pusę to kiekio gavo Kinija, toliau sekė Prancūzija (15 mil. sv.), Vokietija (20 mil. sv.) ir kt. valst. JAV rekordinius metus cigarėčių eksporte buvo pasiekusios 1948 m. Tais metais jų išvežta 25 milijardai, o 1950 m. tas kiekis buvo kritęs ligi 14 milijardų cig.

Kraštas nemažus tabako kiekius importuoja ir iš kitų kraštų. Jų tarpe pažymėtinos geriausios pasaulyje tabakų pasižymišios Maž. Azijos sritys — Pietų Makedonija, Smirna ir Samsoun, be to, Graikija, Olandų Indija, Filipinų Salos, Kuba, Brazilija. Įvairios užsienio tabako rūšys sumažoms su vietoje pagamintu tabaku.

Tabakas — Genus Nicotiana — labiausiai pasaulyje paplitusi svaiginamoji prekė, šiame krašte įsigalėjo dėl vienos, ne visumiet minimos, priežasties. Tai amerikiečių ir iš dalies kitų kraštų moterų nelemtas patprotys pasekti vyrus — rūkyti cigaretes. Buvusi depresija ne tik nepakirto tabako pramonės, bet moterys dar žymiai ją pakėlė.

Indėnai rūkė taikos pypkę, cigarų rūšis. Modernūs amerikiečiai nepaprastai išplėtė cigarėčių gamybą. Be jau žinomų apie 10 cigarėčių vardų, vis dar atsiranda naujos, įmantresnės cigarėčių rūšys. Pvz., 1950 m. tik cigarėčių šis kraštas pagamino 395 milijardus, o cigarų suvartojimas siekia 5 milijardus ir 600 mil.

Tabako derliui rekordiniai metai buvo 1946. Tais metais derlius atnešė 2 milijardus 332 mil. sv. tabako, o dabar jis siekia apie 2 milijardus. Nuo vieno akero didžiausias surinktas skaičius — 1,277 sv. Tų tabako auginimui skirtų akrių plotas siekė 1,594,000. Jei pasaulinė tabako gamyba (čia minėtina Indija, savo metu gamyba beveik pasivijusi JAV) siekia per 7 milijardus svarų tabako, tai šiame krašte pagamintas daugiau kaip ketvirtadalis jos aiškiai gali lydyti apie šios ūkio bei pramonės šakos dydį ir reikšmę Amerikai ir likusiam pasauliui.

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

Kiek tarnautojų turi savo žinioje vyriausybė?

2,600,000.

Kiek asmenų įeina į JAV vyriausybę?

Devyni, vadinami sekretoriais. Jie yra: valstybės sekretorius (užsienio reikalams), izdo, gyvybos, vidaus, prekybos, darbo, žemės ūkio, vyriausybės prokuroras (attorney general — teisingumo reik.) ir vyr. pašto reikalų vedėjas (postmaster general).

Kiek šiuo metu JAV turi gyventojų?

Apie 157,505,000. Nuo 1950 m. gyventojų surašymo jų skaičius pakilo 6,373,000.

Ar asmenys, neturį JAV pilietybės, įrašomi į gyventojų statistiką?

Taip.

Kada įvyko didysis sniego "užpuolimas" Clevelande?

Prieš dvejus metus, jis prasidėjo Padėkos Dienos vakarą, lapkričio 23 d. Snigo keturias dienas ir snigo danga siekė 20,2 colius.

Kuriuo būdu paleidžiami kariai iš Korėjos?

Tol. Rytų vadas nustato karius vad. taškus. Šiuo metu kariai gausia per fronto liniją kariai gauna po 4 taškus už ten išbūtą mėnesį laiko. Netoli fronto linijų gausia po 3 taškus ir esą kitose Korėjos dalyse po 2 taškus. Gavęs 36 taškus, taigi išbuvęs fronte 9 mėn. karys gali tikėtis būti grąžintas į JAV. Iš kitų reikalaujama 38 taškų. Tai buvo ir tebėra kraštas, kuris jau keli šimtmečiai įsiveža iš Ame-

Detroitiečių rūpesčiai

Vyriausias Lietuvos laisvini-mo organas J.A.V.-se yra Amerikos Lietuvių Taryba (A.L.T.). Ją sudaro visų mūsų patrietinių organizacijų atstovai. ALTAs veikia per savo skyrius, sudarytus stambesnėse lietuvių kolonijose. Detroitie ALT'o skyriaus funkcijas atlieka Detroito Lietuvių Organizacijų Centras. Naujieji ateiviai D.L.O. Centrą gerokai praplėtė, įjungdami savo atsivežtas organizacijas — profesines, skautų, šalpos ir kt. Visų augčiausias tikslas — Tėvynės vadavimas.

Teoretiskai imant, D.L.O. Centras tai didžiulė ir pajėgi organizacija, kuriai turėtų pavydėti daugelis mūsų organizacijų. Bet praktiškai to nėra, nes organizacijos pajėgumas glūdi ne narių kiekybėje, bet kokybėje, o tą kokybę sudaro narių aktyvumas, pareigingumas ir visuomeniniam darbui — šiame atvejuje Tėvynės vadavimo darbui — atsidavimas. Anot pral. Balkūno — kas dirba, kas atlieka, tam ir krauk, o tų kurie neįaučia pareigos — nepriestok ir nepasitiek. Tačiau liūdna, kad neįaučiančių pareigos net ir prie kilniausio darbo prisidėti yra per daug didelis nuostimtis. Vieni teisinasi sunkų fizinį darbą dirbą, kiti laiko stoka, tretį, kad per rinkliavas vieną — kitą dolerį aukoja, o dar kiti — kad ir be jų apsieis. Taip yra kitose mūsų kolonijose, taip yra ir Detroitie. Čia gal dar liūdniau, nes pvz., viena gan pajėgi politinė grupė faktiškai prie bendro darbo visai neprisideda.

Nepaslapstis, kad Detroitie, automobilių pramonėje dirbantieji daugiau uždirba negu kur kitur Amerikoje, bet lietuviškam reikalui (su mažom išimtim) duosnumu nepasizymi. Taip pvz., iš susidariusių būrelių Vasario 16-tosios gimnazijos (Vokietijoje) moksleiviams šelpiti, detroitiečių mažai tegirdėti. ALT'o skirtai detroitieškim kvota Tėvynės vadavimui, pereitais metais išpildyta ačiū velionies Kriauciūno ir jo šeimos \$500 — vienkartiniai aukai. Šiais metais, tam pačiam tikslui ALT'o skirtos kvotos (\$3,500) dar tik du trečdaliai teišpildyta (o jau nebe už kalnų ir 1953 m. vasario 16-toji).

Detroitietis

jai atvykusiais vyrais.

Kaip atrodė Amerika 1932 m. ir atrodė dabar?

Tuo metu Eisenhoweris buvo majoru ir rašė kalbas štabo viršininkui. Valstybės biudžetas siekė tik 4,659,000,000 dol. ir mokesčių buvo surinkta apie 2 milijardus. Darbo unijose buvo tik 3 mil. narių.

O dabar? Šiandien krašto biudžetas siekia 79 milijardus, per metus mokesčių surenkama virš 68 milijardų, o unijos turi 16 milijonų narių. 1932 m. nebuvo televizijos, nedaug radijo aparatų, nebuvo didelių oro linijų ir mažai naudotasi oro paštu.

Koks yra New Yorko požeminis ilgis?

Miesto požeminis geležinkelis, drauge su keliais ant tiltų ir žemės paviršiuje, turi bendrą 1,089 mylių ilgį. Per vieną dieną tais požeminiais pasinaudoja 6 milijonai gyventojų.

Kuriuose miestuose mažiausia auto nelaimių?

Saugiausia miestu laikytinas Washington — iš 10,000 registruotų mašinų ten įvyksta 2,5 mirtingi atsitikimai, toliau seka San Francisco su 2,7 ir Cleveland su 3,4 mirtimis.

Parengė V. Al.

KARIUOMENĖS MINEJIMAS DETROITE

Lapkričio 23 d. Lietuvių Sąjungos "Ramovė" Detroito skyriaus rengia Lietuvos kariuomenės šventės minėjimą. 11 val. šv. Antano parapijos bažnyčioje bus iškilmingos šv. Mišios, o po mišių, buvusios lietuvių sveitainės salėje, trumpas šventės minėjimas ir paskaita.

Detroito ramovėnai prašo visus į šios šventės minėjimą kuop skaitlingiausius atsilankyti. Į salę įėjimas visiems laisvas.

METINIS ALTS SUSIRINKIMAS

Amer. Liet. Tautinės Sąjungos 4-to skyriaus metinis susirinkimas įvyks lapkričio 30 d., sekmdienį, 12:30 val. po piet., buv. Lietuvių svetainėje (apatinėje), 25th St. ir Vernor Highway. Bus renkama ateinantiems metams skyriaus valdyba ir aptarta svarbūs ALTS reikalai.

I susirinkimą kviečiami visi skyriaus nariai ir norintieji įstoti į A.L.T. Sąjungą. J. K.

TĖVYNĖS MYLETOJŲ SUSIRINKIMAS

Tėvynės Myletojų D-jos 68 kuopa savo metiniame susirinkime, lapkr. 9 d., išrinko valdybą šiuos narius: K. Navasaitis — pirm., F. Motuzas — vicepirm., J. Overaitis — sekr., Fin. rašt. ir židninku — Dr. J. Brunza ir p. Juzėnas — knyginku. Nariai už šiuos metus gavo po dvi knygas.

PARODA IR LIETUVIAI

Lapkričio mėn. 20, 21, 22 ir 23 d. Detroito International Institut savo patalpose (11 E. Kirby) rengia Parodą ir Amerikoje esančių tautų Festivalį.

Parodoje bus įvairių tautų skyriai su charakteringais eksponatais, kuriuos bus galima ir pirkti. Be to, bus charakteringų įvairių tautų užkandžių ir gėrimų.

Lietuvių skyrius bus atstovaujamas gana turtingai. Tam vadovauja Mrs. Stokas ir Mrs. Bylaitis.

Be to, kiekvieną dieną įvairių tautų meninės — muzikinės programos bei tautiniai šokiai. Penktadienį 9 val. vak. (t. y. lapkr. mėn. 21 d.) bus lietuvių programa, atliekama Budriūno kvarteto.

KALĖDINĖ DETROITO LIETUVIŲ DOVANA TREMTINIAMS VOKIETIJOJ

Spalio 26 d. vietinis Dramos kolektyvas "Alka" vadovaujamas J. Pusedžio suvaidino Keturakio komediją "Amerika Pirty". Detroito lietuviai gausiai atsilankė į šį BALF parengimą. Iš vakaro liko grynų pelno 401.58 dol. Skyriaus valdyba nuoširdžiai dėkinga visiems už šį gražų BALF reminią.

Neseniai iš BALF centro valdybos gautas laiškas dėl įvyksios viešosios rinkliavos, kuriame rašoma:

"Centro valdyba gavo jūsų siųstus čekius sumoje 3199,48 dol. Centro valdyba savo lapkričio 6 d. posėdyje prašė perduoti padėką Jums p. Pirmininke, BALF bendradarbiams ir visiems aukotojams už jų aukas. Detroito ūjau yra nepaprastai puikus. Lapkričio 6 dienos centro valdybos posėdyje valdyba nutarė šiuos pinigus sekančiai sunaudoti:

1) pirkti 10,000 sv. riebalų ir šią savaitę išsiųsti į Vokietiją, kad vargstančius lietuvių pa-

siektų dar prieš Kalėdas. Riebalai Vokietijoje brangesni trigubai, todėl ši dovana vargstančiųy tremtinių labai laukiama. Iga-liotiniui pranešta, kad dalinantuos riebalus šelpiamiems asmenims praneštu, kad tai Detroito lietuvių dovana. Taip pat iš Jūsų surinktų pinigų 1500 dol. persiūsta lapkričio 7 d. grynais pinigais, kad jais sušelpytų vargingas šeimas, ligonius ir vaikučius. Aukos taip pat bus įteiktos Detroito lietuvių vardu". J. Dunėia

AŽUOLAI KONCERTUOJA

L.K.S. Ramovės Rochester'io skyriaus kviečiamas, vyrų oktetas, vadovaujamas J. Kazėno, lapkričio mėn. 22 d. atlieka Kariuomenės šventės išvakarių koncertą Rochester'y, N. Y. Koncertas įvyksta lietuvių parapijos salėje, 7:00 val. vakaro.

Lapkričio mėn. 23 d. "Ažuolai" dainuoja iškilmingame L. Kariuomenės atkūrimo minėjime Brooklyn'e, N. Y. Minėjimą — koncertą ruošia Brooklyn'o organizacijų komitetas. Inicia-torius — 1-sis L.T.S. skyrius.

IŠ ANN ARBOR. UNIVERSITETO MIESTO

Šiame Michigano universiteto mieste, be daugelio lietuvių studentų, yra ir keliolika lietuvių šeimų. Profesorų tarpe yra ir lietuvis inžinierius Vladas D. Merkys, dėstas hydraulikos inžineriją. Profesorius Merkys, atvykęs iš Europos, pirmiausia mokė Louisianos universitete, o prieš tai buvo pakviestas dėstyti inžineriją Michigano universitete.

Lapkričio 8 d. čia įvyko jo dukters Virginijos vestuvės su Petru Remeika, iš Chicagės. Virginija Merkytė ėjo mokslą Michigano universitete, o P. Remeika yra Goodyear Kompanijos Chicagoje biznio pareigūnas.

Vestuvių pobūvyje, Michigan League salėje, dalyvavo daug svečių iš universiteto ir Merkių giminės bei draugai Dobrovolskiai, Tomkevičiai, Radzickiai, ponis Navasaitienė iš Detroito ir kiti.

TINKAMIAUSIOS ILGIEMS ŽIEMOS VAKARAMS IR KALĖDŲ DOVANOMS

KNYGOS

gaunamos iki Naujų Metų

beveik už pusę kainos **ŠLIUTARNIAI**. Pirmą knygą, kurioje tiek daug pasakytą apie Amerikos lietuvių gyvenimo sunkumus, vergus ir kovas dėl lietuviybės. 652 puslapiai, Jono Šliupio, "dėdės" šerno ir kun. Dembskio atvaizdai, kainą tik 3 doleriai.

SIRDIES ROMAI. Amerikos lietuvių gyvenimo romanas; pirmas apie širdį; iliustruotas; 450 puslapių; kainą 4 doleriai.

ČIKAGOS SEŠĖLIAI. Septynios novelės, baissnės už Upton Sinclair'io RAISTĄ; iliustruotos; 316 puslapių; kainą 3 doleriai.

Visos 3 knygos tik už 6 dolerių! Bet šita beprotiškai numušta kaina galios tik iki Naujų Metų. Todėl nedelskite, bet išskite į voką 6 dolerių ir siųskite: Dr. Alg. Margeris, 3325 So. Halsted St., Chicago 8, Ill. Persiuntimo kaštus apmokame. (52)

VILTIS
laukia jūsų
tarkos!

LAIKAS PIRKTI TĄ

ELEKTRINĮ DŽIOVINTUVĄ

Panaikinkit skalbinių virvės mazgyną ir visą skalbinių virvės tvarkymo vargą šią žiemą.

Su moderniu Elektriniu džiovintuvu, Jūsų drabužiai išdžiūva per minutes, ne valandas... ir tik rankenos pasukimu. Greitai, lengvai, saugiai, visiškai švariai ir higieniškai. Jūsų drabužiai iš-eina minkštesni ir švelnesni, laisvi nuo varginančio kietumo ir šiurkštumo. Jūs sutaupot valandas darbo kas savaitę.

Dabar yra laikas išmesti tą skalbinių virvę. Užsisakykit naują Elektrinį džiovintuvą šią savaitę.

The Illuminating Company
ALWAYS AT YOUR SERVICE IN THE BEST LOCATION IN THE NATION

SENIAU IR DABAR

K. S. KARIPIUS

TRUMANO NETAUPYMAS

Dirvos nr. 44 J. Paplėno straipsnyje, "A. Olis — nusipelnęs administratorius", pradžioje sakoma, kad Olis įsigijo priešų. Ir įsigijo juos veddamas taupymo politiką.

Jis nuo 1950 metų, vadovaudamas Sanitarinio Distrikto sutaupe Chicago miestui apie \$15.000.000. Bet taupydami miestui pinigų Olis atleido iš Sanitarinio Distrikto tarnybos kelis šimtus anksčiau prisamdytų tarnautojų, kurie (Westside italai) pasidarė jo priešinai.

Amerikos politikoje, kur galima mėtyti visuomenės pinigus, draugus įsigyja ne išmėtant iš vietų politinius tarnautojus, bet skiriant jų daugiau ir daugiau.

Pažiūrėkim į Trumano administravimą. Prezidentaudamas, per septynis metus Truman išreikalavo iš gyventojų mokesčių \$310.000.000 sumoje. Tai \$65 milijonai daugiau, negu visi kiti pirmiau buvę prezidentai nuo šalies įsikūrimo, įskaitant ir Roosevelt karo metu surinktus mokesčius.

Kai taikos metu Amerikos valdžiai įstaigų civilinių tarnautojų skaičiai būdavo sumažinti iki žemiau milijono, ir kai pastarojo karo metu jų tarnautojų buvo virš 2.000.000, kas skaitėsi rekordiniai daug. Trumanas taikos metu jų skaičių dar padidino iki 2.500.000. Ir dar šią vasarą, kas mėnesį, priėmė po 34.000 tarnautojų.

Paveldėjęs Roosevelt skolas, Truman nesimė jam mažinti, priešingai, didino ir didino, nežiūrint surenkamų baigčių sumų. Dabar valstybės skola siekia \$262.000.000, už kurią metinių nuosimčių priauga net \$6 milijonai.

Šalyje dabar skaitoma algas gaunančių 61.000.000 vyrų ir moterų. Kiekvienam jų išmeta po \$4.200 valstybės skolas.

Truman, išrinktas prezidentu 1948 metais, pakvietė buvusį prezidentą Hoover padaryti pilną valstybės kaštų studiją ir patiekti rekomendacijas. Po dviejų metų darbo Hoover'o komisija patiekė rekomendacijas, siūlant sumažinti valstybės tarnautojų, visapusiškai taupymą visuose departamentuose, mažinti algų. Trumanas tom rekomendacijom nepasinaudojo.

Kaip Trumano administracijos departamentai pinigų leidžia parodo jų biudžetai 1950 metais, palyginant su 1940 metų biudžetais (čia neįskaitoma išdo departamento, karo ir krašto apsaugos departamentų biudžetai, kurių pinigų leidimas nesukontroliuojamas):

Darbo departamentas 1940 metais operavo su \$29.000.000; 1940 metais išleido \$274.000.000.

Komercijos: 1940 — \$36.000.000; 1950 — \$863.000.000.

Teisingumo: 1940 — \$49.000.000; 1950 — \$131.000.000.

Vidus reikalų: 1940 — \$210.000.000; 1950 — \$568.500.000.

State departamentas: 1940 — \$24.000.000. 1950 — \$361.000.000.

I pasaulinio karo metu mokesčių (income tax, kurie tada buvo pirmą kartą įvesti) minimum rata pasiekė 7 nuos., ir to pakako. Mažiau uždirbantiems, po karo income tax mokėjimą nuėmė. Antrojo karo metu, mokesčių minimum rata pakelta iki 16 nuos., dabar 20 nuos. Karui pasibaigus, auginti mokesčiai palikti, net sustiprinta dirbtuvėms, įmonės apskunkintos dar daugiau mokesčių, kas privertė kelti gaminių, reikmenų ir produktų kainas. Tas, savų kelių, privertė, kad reikėjo kelis kartus pakelti darbininkams algas. Ir taip at-

sirado infliacija.

Kainų kėlimas ir algų didinimas padarė štai ką: 1940 metais duonos svarui mokėta 13, 14 centų, dabar mokama 23, 24 centai. Chevrolet automobilis kaštavo apie \$900, dabar — virš \$2.000. Gera alga skaitėsi tarp \$35 ir \$50. Dabar su šeima pragyvenimui reikia \$80.

Nauja administracija Washingtono turės surasti būdus šalinti išlaidumą. Prezidentui Eisenhower teks, jeigu norės, pasidaryti daug priešų pradant taupyti valstybės pinigus savo centre, o tas pirmiausia galima tiktai pradėjus mažinti tuos milijonius skaičius valstybės tarnautojų, kuriais užgrusta visų departamentų, ir dar su didėjančiais algomis.

Mūsų lietuvis Antanas Olis Chicago Sanitarinio distrikto administravimu parodė, kad norint galima ir dabar taupyti. Reikia tik tinkamo, sąžiningo administratoriaus.

UZMIRSTA SAVO DARBUS...

Vyt. Gedrimas "Dirvos" nr. 45 paduoda ištrauką iš "Darbininko" (nr. 79) apie prel. J. Balkūną pareiškimus, kuriuose jis pažymi savo nusivylimus mūsų visuomeninės veiklos santykiuose.

Prel. Balkūnas pabrėžė "srovės nepajėgumą sugyventi" ir P.L.B. atvejų, kad ta idėja "dėl blogos valios iš nekatalikų pusės, bus viena iš sunkiausių įvykdyti".

Prel. Balkūnas yra trečias ryškiausias kunigas Amerikos lietuvių išeivijoje pastarų 60 metų bėgyje. Pirmutinis, iš pabaigos pereinantis į dabar, buvo kun. Milukas. Antras, pirmo pasaulinio karo metu buvo kun. Kemėšis. Apie anuos du esu minėjęs ryšyje apie jų veiklą su kitomis srovėmis, kur dirbant reikėjo bendro susipratimo. Tiedu 'kunigai neparodė didelio tolerantiškumo.

Kun. Balkūnui tenka šio laikotarpio, kuris sijasi su antru pasauliniu karu, katalikų srovės nuomonės reikšimas. Kaip anais laikais, katalikai turėjo eile kitų darbuotojų, kunigų, ir svietiškių, ir dabar turi kitus, aug-

tai iškilusius savo srovės veikloje, tačiau prel. Balkūnas išsištimė priekin, kaip daugiau santykiu su kitomis srovėmis.

Prel. Balkūnas, prikišdamas kitoms srovėms neryškias kaltes, pats yra kaltas už vieną blogiausios valios parodymą.

Lietuviams tremtiniams atsidūrus Vakarų Europoje, Amerikos lietuvių dege noru jiems pagelbėti. Prel. Balkūnas, dalyvaudamas New Yorke pasitarime su kitų srovių veikėjais, gavo jų sutikimą, steigti siūlomą bendrą komitetą tremtiniams gelbėti ir parodė entuziazmo toki komitetą organizuoti.

Bet kitą metų, ALT suvažiavime New Yorke, kai jau buvo žinoma, kad Amerikon leis tremtinius paprastomis darbų-buto garantijomis, ir kai NCWC gavo teisę rūpintis katalikų įvežimu, prel. Balkūnas viešai, neraudamas, ALT suvažiavime pareiškė mūsų klerikalų nusistatymą: "Jūs rūpinkitės savaisiais, o mes katalikai pasirūpinim savais".

Taip prel. Balkūnas skelbė tuo momentu, kai dešimtys tūkstančių mūsų vienuolių tremtinių, atsidūrę svetimoje padangėje, be namų, be rūbų, alkani, karo įbauginti, dieną-naktį laukė iš Amerikos lietuvių greičiausios pagalbos.

NCWC gavimas teisės rūpintis katalikais 1948 m. pradėjusiu veikti D.P. įstatymu mūsų katalikus pradžiugino ne kaip lietuvių, bet kaip siaurus srovinis asmenis, pajutusių progą prisikviesti Amerikon savo pozicijai sustiprinti ištikimiusius. O kiti turėjo būti palikti.

Prel. Balkūnas ir kun. Končius turi mano laiškus šiuo ypatingu klausimu, kuriuose įjems pabrėžiau, kad prastai į Amerikos katalikus-tikėjimo vadus pažiūrės tie nelaimingieji Europoje, kai patirs, kaip nedorai norima su jais pasielgti jų didžiausios nelaimės valandoje.

REMK SAVUOSIUS!

RASOMOSIOS MAŠINĖLĖS visų geriausių firmų, lietuviškais, amerikoniškais ir kitokiais raidiniais, parduodamos išsimuonėms reikšimas. Kaip anais laikais, katalikai turėjo eile kitų darbuotojų, kunigų, ir svietiškių, ir dabar turi kitus, aug-

Nihilizmo piršliai

Mūsų spaudos apžvalga

Ginčas dėl Vyt. Alanto "Pragaros Pošvaistė" nesibaigia. Aktyviausias ir naiviausias šio ginčo dalyvis P. Stravinskis Darbininke vėl įrodinėja, kad šie "religinio sąjūdžio" aferistai šį "sąjūdį" nusikopijavę iš bolševikų ir nacių.

Tame str., tarp kitko, rašoma: "Ne vienas mūsų stebėjosi ir traukė pečiais šiuo metų pradžioje išgirdęs mūsų tarpe keistus tiesiog XX amžiuje sunkiai besuprantamus balsus, kviečiančius mus grįžti į stabmeldystę, kurią, girdi, garbinę mūsų protėviai, kurdami "Amžinąją Ugnį".

Koktu buvo skaityti, kaip po laikaščių grynė pirmąjį ano sąjūdžio "kregždę" — vieno rašytojo pagonišką (tiksliau sakant, pagonybės šydu pridengtą) krikščionybės niekinimo romaną, skelbdami jį tautiniu, patriotiniu veikalu ir siūlydami visiems lietuviams jį bibliotekas...

Tikras dalykas, kad mūsų keistieji patriotai šia religinio sąjūdžio simuliacija siekia sužaloti mūsų tautos dorinę-religinę sąmonę, sugriauti religinį autoritetą ir tautą nuvesti į nihilizmą. Ar tautai originalu? Ar šita klasta yra mūsų patriotų patenkinis išradimas? Ačiū Dievui, šita religinio sąjūdžio afera tėra tik mūsų patriotų pasisavinta ir nuplagijuota iš tarptautinių nihilizmo šaltinių..." (Darbininkas, Nr. 82).

Kiek prisimename, buvo parašytas aktualus lietuviškas romanas, kurį vieni gyre, o kiti — peikė ir apie jokių "religinio sąjūdžio" ir "nihilizmo piršimus" niekas nekalbėjo. Tuo nihilizmo piršimu ir kitų baubų išgalvojimu kaip tik daugiausia užsiima P. Stravinskis ir kiti panašūs kritikai, kurie joki būdu nemoka atskirti literatūros nuo religijos ir politikos, ir vargu jau atskiria apie ką nukalba...

PALAI DA INFORMACIJA

"Ike šūkis buvo "It is time for change". Mes esame įsitikinę šio šūkio būtinumu lietuviškoje plotmėje. Pats laikas, Amerikai pradant reformuoti savo "Balsą" ir "Laisvosios Europos" institucijas, sutvarkyti pakrikusią lietuvių informaciją ir propagandą. "Elta", LAIC, Pasiuntinių biuleteniai, PLG grupės informacijos įstaiga privalo būti sukurduoti ar visiškai pereformuoti. Yra tam darbai tinkamų puikių žmonių, būtų ir pinigų, buvo ir gražių intencijų, bet kažkieno apsisileidimas ar visiškai reikalo nesuvokimas kenčiančios tautos SOS šauksmą nuslopino. Tik atsitiktinai, kam nors padedant, kam nors paspaudžiant pasirodo biuleteniai, siunčiami memorandumai, kaip nors atsakoma į klausimus, pasiteiravimus. Argi niekas nejaucia reikalo net dabar — šeštais kvailiausios partinės nesantais metais — priversti "bosus" sutvarkyti taip gyvybinį lietuvių informacijos ir propagandos reikalą? Ar bosai jau tiek susmuko, kad eiliniai korespondentai turi šį reikalą jiems priminti?... (Almus, Tėviškės žiburiai, Nr. 45).

IRGI LIETUVOS KARIUOMENĖS PAMINĖJIMAS...

"Kaip pirmame, taip antrame aprašomame laikotarpį kariuomenė buvo valstybės — tautos tarnaitė: ji darė tą, ką jos viešpats — tauta liepė daryti. Tokio kariuomenės su tauta santykiavimo laikotarpis pasibaigė 1926 m. gruodžio 17 d. Tą dieną buvo pasikeista rolemis: tauta

Paskutinis šių metų koncertas Chicagoje

Kiekvienais metais MARGUTIS metų pabaigoj surošia muzikos bei dainų šventę. Tai būna tarsi vainikas visų Chicago lietuvių kultūrinės veiklos, kurios čia netrūksta metų eigo. Chicago nėra nė vieno šeštadienio ir nė vieno sekmadienio, kad vieno ar kito vietoj nebūtų lietuvių ruošiamo koncerto, pobūvio, minėjimo. Tiesa, jų daugumas pasilieka siauriose rėmuose, bet vis tiek jų kultūrinė nauda nemažintina.

Margutis, paprastai, su jojo ruošiamais koncertais išeina į "platesnius laukus", sutraukia po kelis tūkstančius klausytojų, panaudoja įspūdingesnes priemones, patiekia žymiai turiningesnę ir nepalyginamai platesnę programą. Štai šių metų baigiamajam koncertui, kur įvyks gruodžio 28 d. yra užsakyta Chicago Simfonijos Orkestras, specialiai atgabenamas žinomas pianistas — virtuosas Andrius Kuprevičius iš Argentinos ir pakviestos geriausios operinės jėgos. Pats koncertas įvyks Chicago Orchestra Hall rūmuose, kur telpa arti 3.000 žiūrovų. Savaimė aišku, tokio plataus masto lietuvių pasirodymą suorganizuoti ir jį sėkmingai praveisti nėra lengva. Bet Margučiai visados pasisekdavo tautai padaryti. Neabejotina, kam pasiseks ir šį kartą: kaip matyt, koncertas tiek savo programa, tiek jojo išpildymo jėgomis yra tikrai nepaprastas. Jis sudarė retą prošvaistę pakankamai blankiame Amerikos lietuvių kultūros gyvenime.

Prieš metus Margutis paskelbė muzikos konkursą, paskyręs

\$500.00 premiją. Terminas kūriniams prisiųsti baigiasi gruodžio 1 d. Tikimasi, kad gruodžio 28 d. koncerte bus išpildytas pirmą kartą muzikos bei dainos kūriny, laimėjęs premiją. Ta pačia proga — manoma — bus paskelbtas naujas muzikos konkursas. Susidomėjimas šiuo Margučio ruošiamu koncertu Chicagoje yra nepaprastai didelis. Tikriausiai, nemaža dalis norinčių jame dalyvauti nepateks, neužtikrinę sau bilietų iš anksto.

LIETUVIŲ DAILĖS PARODA CLEVELANDE

Turimais daviniais, lietuvių dailės parodoje, Clevelande, savo kūrinius numato išstatyti šie mūsų dailininkai ir skulptoriai: Adomas Galdikas, V. Ignatavičius, Vytautas Jonynas, A. Kairys, Vytautas Raulinaitis, Juozas Pautienius, Mikas Šileikis, Ignas Šlapelis, Adomas Varnas ir Kazimieras Žilinskas. Kaip numatoma, prie šios dailininkų grupės su savo dailės darbais gali prisijungti dar vienas — kitas dailininkas. Atsižvelgiant į Lietuvių Klubo salės dydį, dailininkai gales išstatyti tik apribotą kiekį savo darbų, kurių bendras skaičius bus apie 120-150 kūrinių.

Technikiniu dailės parodos paruošimu rūpinasi V. Raulinaitis, V. Ignatavičius ir inž. E. Kersnauskas.

Pirmoji didesnio masto lietuvių Dailės Paroda Clevelande atidaroma lapkričio mėn. 29 d. ir tęsis iki gruodžio mėn. 10 d. Parodos lankymo laikas nuo 11 ryto iki 9 valandos vakaro kasdien, o sekmadieniais nuo 10 ryto iki 9 valandos vakaro. Kiek teko patirti, į ruošiamą lietuvių dailės parodą numato atvykti eilę dailininkų iš New Yorko, Chicago ir kitų miestų, kuriuos ruošiasi priimti Clevelande dailininkai bei kiti kultūrininkai.

WE GOT 'EM!
NEW 1953 CROSLEYS

COME SEE THEM TODAY!
and you'll agree
You can see it BETTER on a CROSLEY

ONE OF 19 NEW MODELS * BIG-SCREEN TABLE TV
Full-room vision... sharpest, clearest picture in all television! Crosley full-year warranty covers both the chassis parts and the big picture tube! Cabinet shown is rich mahogany-finished wood... Available also in blond-finished wood at NO additional cost!

GET A DEMONSTRATION—
EASY CREDIT TERMS AT

SUOPIS FURNITURE
6921 Wade Park Ave. EX 1-0911

only
\$199.95

Including Federal Tax
and Full-Year Warranty!

Cleveland IR APYLINKĖSE

LIETUVOS KARIUOMENĖS MINEJIMAS

Clevelando L. S. "Ramovė" lapkričio 22 d. 6 val. 30 min., lietuvių salėje, rengia kariuomenės šventės minėjimą. Iškilmingojo daly:

Minėjimo atidarymas, karių — savanorių, Vyties Kryžiaus avaliarių ir žuvusiųjų dėl laisvės pagerbimas ir pulk. Žuko paskaita.

Meninėj daly:

"Ciurlionio" ansamblio moterų choras su kanklių orkestru — muz. Mikulskiui vadovaujant; Balio Augino — Tėvynės prisiminimų valandėlė; Akademikų skaučių — melodeklamacija.

Po to šokiai, gausus ir įvairus bufetas. Visi clevelandiečiai — senesnieji ir jaunesnieji maloniai prašomi į minėjimą atsilankyti.

Minėjimo pelnas skiriamas Lietuvos karo invalidams šelpti. Bilietai gaunami "Dirvoje" ir nuo 5 val. prie įėjimo.

Sekmadienį, 23 lapkr., per 10 val. pamaldas Sv. Jurgio parap. bažnyčioje bus pasakytas pri-taikytas šventei pamokslas ir giedamos atitinkamos giesmės.

L. S. "Ramovės" Valdyba

SKAUTŲ RĖMĖJŲ SUSIRINKIMAS

Lapkričio mėn. 23 d., tuoj po pamaldų, Lietuvių salėje šaukia-mas metinis Clevelando Skautų Tėvų ir Rėmėjų susirinkimas. Susirinkime bus pranešta pra-ėjusių metų veiklos apyskaita, keliami tolimesnės veiklos suma-nymai ir išrinkta naujiems me-tams valdyba. Visi skautų tėvai ir skautų veiklos rėmėjai kvie-čiami susirinkime dalyvauti.

KARIUOMENĖS MINEJIMAS PER RADIJĄ

Šį pėktadienį, 7 val. vak., lie-tuvių radijas atitinkama progra-ma paminės Lietuvos kariuome-nės šventę.

Taip pat šį kartą bus praneš-tos paskutinės informacijos apie Padėkos dieną įvykstantį Radijo klubo įvairenybių vakarą.

PADEKA

Solistei Natalijai Aukštuolie-nei, skulpt. Vyt. Raulinaičiui ir inž. dr. A. Nasvyčiui, maloniai prisidėjusiems savo meniniu įna-šu, o taip pat visiems dalyvau-siems Korp! Neo Lithuania 30 metų sukakties minėjime, nuo-širdus acii.

Clevelando neolituonai

SVETAINĖS TIGRO ATIDARYMAS

Pranešu draugams, pažįsta-miems ir visiems Clevelando lie-tuviams, esantiems ir būsimiems mano klientams, kad svetainės Tigras iškilmingas atidarymas įvyks gruodžio mėn. 4 ir 5 d. 10:00 val. vakaro.

Atidarymo metu svečiams bus patiekta paukštienos vakarienė, dalinamos dovanos ir speciali programa. Po to klasiški ir mo-dernūs šokiai, grojant geram orkestrui.

Kadangi kavinėje yra ribotas vietų skaičius, prašom jas iš anksto užsisakyti. Vakarienė ir dovanos bus duodamos tik tu-rint registruotas vietas ir bile-tus.

Vietas užsisakyti, įsigyti bi-letus ir gauti kitas informaci-jas, kreiptis: 987 East. 79 St., kasdien nuo 10:30 iki 2:30 nak-ties, arba telefonu EN 1-9865 iki 6 val. vakaro. Nuo 6 val. vakaro iki 8 val. vakaro telefonu EN 1-7072.

E. Steponavičius,
Svetainės Tigras savininkas

TAUTINĖS S-GOS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

Lapkričio mėn. 30 d. 11 val. 30 min., Lietuvių salėje, šaukia-mas Tautinės Sąjungos Clev-e-lando skyriaus metinis narių su-sirinkimas. Bus renkama nauja skyriaus valdyba bei revizijos komisija ir svarstoma kiti aktu-alūs skyriaus reikalai. Prašome visus narius aktyviai dalyvauti ir šia proga sumokėti nario mo-kestį.

Maloniai kviečiami šiam su-sirinkime dalyvauti ir iš kitų skyrių į Clevelandą persikėlę gy-venti Tautinės Sąjungos nariai ir norintieji į skyrių įstoti.

Skyriaus Valdyba

B. BUDRIŪNO KVARTETO IR P. MAŽELIO PASIRODYMAS

Broniaus Budriūno kvarteto ir akt. Petro Maželio koncertas — vakaras, rengiamas Clevelando moksleivių ateitininkų, sutraukė pilną lietuvių salę. Kvartetas ge-rai išlavintas, gražios laikysenos, dainavo eilę lietuvių ir kitatau-čių kompozitorių dainų. Abi koncerto daly, muzikine apim-tim, buvo labai panašios, bet clevelandiečiams naujiene ir bu-vo šiltai priimta.

Akt. Petras Maželis, nauju humoru papildė koncertą. Kele-tas paleistų samojų sukėlė links-mą nuotaiką, gi pavaizduotas ba-letas net ir gausius aplodisimen-tus.

LIETUVIŲ KULTūros FONDO NARIŲ SUSIRINKIMAS

L. K. F. narių susirinkimas įvyks gruodžio mėn. 7 d., sek-madienį, 11 val. 30 min. lietuvių salės patalpoje. Narių dalyvavi-mas būtinas.

Visi besidomintieji lietuviškos kultūros reikalais ir norintieji tapti L.K.F. aktyviais nariais maloniai kviečiami atvykti.

L.K.F. valdyba

MIRĖ DEBESIS

Mirė vyresniosios lietuvių kar-tos Clevelando veikėjas Debesis. Mirė eidamas 79 amžiaus metus. Palaidotas pirmadienį, lapkričio 17 d.

SVEIKINIMAS

Kol. Zigmą Pivoriūną ir ponį, sulaukusius dukrėlės, kolegiski ai sveikina

Clevelando neolituonai

PADEKA

L.K.S. valdyba nuoširdžiai dė-koja poniai Pautienienei, vado-vavusiai jaunimo vakaro pobū-viui ir suorganizavusiai pobūvio bufetą.

Taip pat nuoširdžiai dėkoja visoms ponios, savo darbu ir aukomis prisidėjusioms prie po-būvio jaukumo.

NAMŲ REMONTAS, DAŽYMO BEI DEKORAVIMO DARBAI

atliekami sąžiningai, greitai ir pigiai. Kreiptis: V. Rickus, tel. HE 2-0683 (vakarais nuo 6 iki 11 val.) arba — 1505 Addison Rd. (52)

KALEDŲ DOVANOS

Gražios, naujos, lietuviškos Kaledų atvirutės.

Gėlės vestuvėms, pokyliams, laidotuvėms.

Nemokamas pristatymas.
FRIENDLY FLOWER SHOPPE
6901 Superior Ave., HE 1-6339

KVIEČIAME VISUS

Lietuvių Radijo Klubo VAKARĄ

kuris įvyks ketvirtadienį, lapkričio 27 d., Padėkos dieną.

Lietuvių salėje.

Programoje

Radijo įvairenybės, šokiai ir kalakutų loterija. Bus gėrimų ir skanių užkandžių. Radijo fotografas padarys visų vakaro dalyvių, tremtinių ir jų globėjų, nuotraukas.

Kas gražiausiai pašoks lietuvišką polkūtę — gaus dovaną.

Pradžią 6:30 val. vak.

Įėjimas — 1 dol.

REMKITE LIETUVIŲ RADIJĄ!

GRĮŽO ATOSTOGŲ

R. Sarauskaitė, tarnaujanti JAV armijoje, sėkmingai atliko apmokymo kursų, gavo diplo-mą ir savaitei parvyko atostogų į Clevelandą. Po atostogų vyks-ta į naują paskyrimo vietą.

SUSIRGO J. BARTKUVIENE

Buvo paguldyta į ligoninę ir operuota. Po operacijos sveiks-ta namuose.

GRĮŽO IŠ KOREJOS

Jonas Nasvytis, sėkmingai at-likęs karinę tarnybą Korejoje, vėl grįžo į Clevelandą.

PARDUODAMI NAMAI

East 91 St. ir Superior Ave. rajone parduodamas 8 kambarių namas su gražu namas. 4 garažai. Didelis sklypas.

Dviejų šeimų, kiekvienai šeimai vienodo dydžio ir patogumo 6 kambariai, 3 garažai. Labai geras pirkinys dviem šeimoms.

Ray Nausneris, LI 1-3919 LI 1-9216
11809 St. Clair

CENTRAL ARMORY IMTYNĖS

Baronas Michel Leone pasiro-dys prieš airį Tommy O'Toole ketvirtadienio naktį, lapkričio 20 d. Ivan Rasputin, diskvalifikuo-tas pereitį savaitę, vėl išeis prieš Luther-Lindsey. Imsis dar dvi poros ir moterų ketviriuke.

PARDUODAMAS NAMAS

Namas su žemės sklypu ir ke-turiais garažais. Septyni kam-bariai, nauja gaso krosnis. Tei-rautis po 6-tos val. vakaro ar visą dieną šeštadienį. e

1451 E. 90th St.

PORTRETINES SVEIKINIMO ATVIRUTĖS

Būk gudrus ir nepaprastas šiais metais. Siųsk Kaledų Portreto sveikinimą įstaty-tą į gražią Kaledų atvirutę, su pritaikytu voku.

EAST 79th STUDIO

1197 East 79 St.
HE 1-3535 EX 1-6716

I. J. SAMAS, JEWELER

Sveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

TRIJŲ MIEGAMŲJŲ, MORINIS NAMAS

1363 East 95 St. Gaso šildo-mas vanduo. Garažas. Pertvar-kyta virtuvė, baigiamas trečias aukštas.

Kreiptis: CE1-0546.

ISNOMUOJAMAS KAMBARYS

1249 East 82 St. išnomuoja-mas kambarys su visu išlaiky-mų. Teirautis kasdien po 5 val. vak. Telef. RA 1-8191.

ISNOMUOJAMI KAMBARIAI

Du kambariai, vienam ar dviem, vyrams ar moterims. Kreiptis: 7803 White Ave., viršų.

PARDUODAMI BALDAI

Rašomas stalielis ir kėdė ge-ram stovyj. Indų spintelė ir du kilimai — 9x12. Prieinama kai-na. Teirautis po 6 val. vakaro ar visą dieną šeštadienį.
1451 E. 90th St.

DAUG SUTAUPYSI APDRAUSDAMAS MAŠINĄ

Ir atsargūs vairuotojai susiduria su nelaimėmis. Mes apdraudžiam nuo A iki Z ir Jūs pilnai apsaugom.

Teisingas ir draugiškas patarna-vimas visose 48 valstybėse ir Kana-doje. Saukite:

PAULINA SENKUS
13706 Benwood Ave.
Tel.: SK 1-2183

FARM BUREAU MUTUAL

AUTOMOBILE INSURANCE CO.
HOME OFFICE: COLUMBUS, OHIO

DIRVĄ UŽSISAKYTI

galima ir šiandien, nėra reikalo laukti nei metų, nei mėnesių pabalgos!

**BEFORE
YOU BORROW
TO BUY A HOME
GET OUR
LOW RATES AND
HELPFUL TERMS**

TALIS STUDIO

dabar Jūsų kaimynistė

7106 Superior Ave.

Tel. HE 2-0144

Bet kuriuo laiku, bet kokios rūšies foto patarnavimas Jums.

Modernūs portretai, vestuvių, iškilmų, vaikų ir kitos nuo-traukos.

FOTOGRAFIJOS MEISTERIS

Europinių žurnalų ir filmų žvaigždžių fotografas, dabar CLEVELANDE.

PIX-BEVERAGE

45 rūšių alaus — visoki gaivi-mantieji gėrimai, vynas ir šampanas (prancūziškas)

Parengiama vestuvėms, baliams, pobūviams. Nemokamas prista-tymas dieną ir naktį. Atdara ir trečiadieniais.

6903 Superior Ave. EX 1-3311

CLEVELANDIEČIŲ DĖMESIUI

Dirvos redakcija visų clevelandiečių patogumui praneša, kad norintieji savo artimiesiems ir pažįstamiems per laikraštį pranešti apie savo išvykimus atostogų, apie šeimos šventes, laimingus ir nelaimingus atsitikimus, tą gali padaryti nemoka-mai.

Organizacijų susirinkimai, pas-kaitos, paminėjimai, skelbiami nemokamai. Tuo gali naudotis visos Clevelando lietuviškos or-ganizacijos.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada Jūsų namai arba ra-kandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivavi-mo, ko visada reikalauja ap-draudos kompanijos pirm, ne-gu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS

716 Society for Saving Bld.
Telef.: MAIN 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

ATIDARYTA NAUJA LEIMON'S CAFE

VISŲ LIETUVIŲ SUSITIKIMO VIETA

Alus. Vynas. Degtinė. Konjakai. Kiti gėrimai

Įvairūs valgiai, šeštadienį vakarais šokiai griežiant geram orkestrui

731 E. 185 ST.

KE 1-9737

ŽMOGAUS LAIMĖ

Žmogus laimingas, kada laisvas nuo gyvenimo var-gų, rūpesčių, ekonominių nedecklių.

Žmogus, nuolat taupydamas, tą laimę gali pasiekti ir iš ekonominių vargų išsilaisvinti.

Lietuvių Bankas yra saugi ir pelninga taupymo vie-ta. Kiekviena knygtė apdrausta Federal Insurance Corp iki \$10.000.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.
Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2198
Cleveland, Ohio

MONCRIEF

SILDYMAS AR
ORO VĖSINIMAS

TAUPŲ ĮGYTI
TAUPŲ IR
VARTOTI

GASAS
ALIEJUS
ANGLIS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS

716 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestiuose, kreip-kitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įval-riuose apdraudos-insurance reikalauose.

Sutaisau paskolas pirmo mėnesio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkeli - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER ŠERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūs, patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licenzijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metų slimpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

DIRVA

★★★
THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio.—Telefonas: ENdicott 1-4486. Redaktorius Balys GAIDŽIONAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

Nedavertinta problema

Lietuvių laisvinimo kova, lietuviškos kultūros palaikymas ir ugdymas į vargą patekusių tautiečių šelpimas ir kiti gyvybiniai lietuviški uždaviniai reikalauja daug ir nuolatinių lėšų. Tų lėšų vienintelis prieinamas šaltinis emigracijoje — lietuvių patriotų aukos.

Mūsų aukų vajai, dažniausia, nėra sekmingi. Mes nepajėgiame sukelti nė dalies tų minimalių lėšų, kurių reikalauja didžiųjų uždavinių vykdymas. Tai todėl, kad mūsų aukotojai, daugumoj, yra mažai pasiturintieji arba net neturintieji. Tik lietuviams materialiai augščiau pakilus, būtų galima tikėtis efektyvių aukų bendriesiems lietuviškiems reikalingumams.

Aukų vajai — tai mažiausio pasipriešinimo kelias telkiant lėšas. Kaip neretai gyvenime, taip ir čia: mažiausio pasipriešinimo kelias yra ir mažiausio efektingumo kelias. "Tiesiog — tiesiau, aplink — greičiau" — sako lietuviškas priežodis. Įdėjus daugiau ir organizuotų pastangų, nugalejus didesnes kliūtis, atseit — einant didesnio pasipriešinimo keliu, būtų įmanoma surasti kurkas gilesnius šaltinius lėšoms telkti.

Išlaisvinus Lietuvos ūkio atstatymo apimtį ir tempas žymiai dalimi pareis nuo krašto pajėgumo sutelkti didesnius kapitalus. Ekonominiai stiprūs lietuviai emigrantai galėtų suteikti Tėvynei didelę paramą, savo sutuopas įjungę į jos ūkio atstatymą.

Lietuva, nelaimėsi ištikta, praktiškai daug kartų kreipėsi pagalbos ir savo sūnus ir dukteris emigracijoj. Šiuo metu gyvenamoji Lietuvos tragedija neturi sau lygių istorijoje. Mes tikimės, kad Lietuva šią tragediją pergyvens laimingai ir vėl atgaus laisvę. Tačiau, negalime būti tikri, kad ateityje ir vėl mūsų Tėvynei bus padaryta ta pati klaida, kurią padarėme šiuo metu.

Šie ir panašūs klausimai kelia mums nepaprastai aktualią problemą — lietuvių ekonominės veiklos problemą. Iki šiol mes ir mūsų vadovaujantieji veiksniai į šią problemą neatkreipėme tinkamo dėmesio. Jos nematymas ar nedavertimas yra tikras nesusipratimas. Ta problema neturi būti statoma kitų didžiųjų lietuviškųjų problemų paskutinėje vietoj. Ji turi būti laikoma tokios pat svarbos, kaip ir kitos didžiosios problemos — kova dėl Lietuvos laisvės, lietuvių išlikimo, lietuviškos kultūros ugdymas ir kt. Juk šių didžiųjų uždavinių sprendimas žymiai dalimi pareina nuo mūsų ekonominio pajėgumo.

Mes turime pasirūpinti, kad lietuviai emigrantai kiek galima greičiau ir augščiau kiltų ekonominio pajėgumo laiptais. Ne pavieniai lietuviai, kaip dabar kad yra, bet visa lietuvių bendruomenė ar bent jos didžioji dalis. Kitų tautinių grupių pavyzdžiai rodo, kad tai yra įmanoma, jei tiksliai einama organizuoti ir jungtinėmis jėgomis. Tad ir mes, lietuviai, sujungę savo protus, ištęskius ir geras valias, bandykime šią mums nepaprastai

V. BARTKUS

svarbią problemą spręsti pasekmingai. Ją išspręsim tik organizuoti skatinami ir remdami lietuvių ekonominę veiklą, siekiant įsikurti pelningesnėse verslo srityse: laisvose profesijose, prekyboje, pramonėje, amatuose ir kt.

Minėtam tikslui siekti, mes turime sudaryti visais atžvalgišiais stiprią organizaciją. Ne tiek svarbu organizacijos forma. Ji gali būti įjungta į Bendruomenės rūmus, gali būti sukurta atskira organizacija ar surasta kita kuri forma. Svarbu, kad ekonominės veiklos organizacija pajėgtų suburti ton veiklon VI-SAS bendruomenės pozityvias jėgas ir kad rastų tai veiklai priartimą ir paramą VISŲ bendruomenės narių. Svarbu, kad tokia organizacija sugebėtų išvystyti planingą ir pastovią veiklą.

Lietuvių ekonominei veiklai skatinti ir remti organizacijos laukia platus darbo baras. Ilustracijai pateikiama tos organizacijos veiklos metmenys. Tikslus siekdamas, organizacija:

1) Tirtų ir informuotų bendruomenės narius apie galimybes įsikurti pelningesnėse verslo srityse: laisvose profesijose, prekyboje, pramonėje, amatuose ir kt.

2) Ekonominę veiklą pasirūšiuotiems bendruomenės nariams teiktų gerai pradžiai reikalingą moralę ir materialę paramą.

3) Sektų vietos darbo rinką ir informuotų bendruomenės narius kur gauti geriau apmokamą darbą.

4) Informuotų bendruomenės narius apie galimybes pasirošyti pelningesniai specialybės darbu.

5) Telktų lėšas lietuviams studentams remti.

6) Skatintų bendruomenės narių tarpe ekonominį solidarumą, šalinama šį solidarumą trukdančius psichologinius ir ekonominius veiksnius. Tuo tikslu: a) per spaudą, radiją, paskaitas ir kitais būdais aiškintų ekonominio solidarumo reikalingumą ir naudą, propaguodama principą — "remk savuosius"; b) proteguotų ir remtų savuosius verslininkus ir profesionalus; c) organizuotų verslininkų ir profesionalų iš bendruomenės narių gauto pelno dalies grąžinimą bendruomenės naudai.

7) Kreiptų bendruomenės narių sutuopas taupytojams ir bendruomenei naudingiausiomis kryptimis, organizuodama: a) kredito draugijas, b) kooperatyvus, c) akcines bendroves ir d) kitokias telktinio kapitalo bendroves.

8) Organizuočių priemones ir lėšas įsteigti bendriesiems lietuvių namams, kurie visapusiškai patenkintų bendruomenės reikavimus.

9) Palaikytų glaudų ryšį su Lietuvos ūkio Atstatymo Studijų Komisija, jai pateikdama reikalingas informacijas, sumanymus ir konkrečias Lietuvos ūkio atstatymo klausimais studijas.

10) Išlaisvinus Lietuvą, telktų lėšas jos ūkio atstatymui.

11) Organizuočių kitas galimas

priemones skatinant ir remiant lietuvių ekonominę veiklą.

Organizuota visuomeninė veikla mums lietuviams nesvetima. Tik tos veiklos dėka mes emigracijoj nepakrikome. Kitos tautinės grupės šį mūsų organizacinį sugebėjimą pastebi ir įvairiomis progomis mus pagiria. Dėka mūsų sugebėjimo didžiasias problemas spręsti organizuotai, mes ir su menkais materialiais ištekliais pajėgiame atlikti didelius darbus lietuviui, lietuvybei ir Lietuvai. Belieka visuomeninės veiklos sąvoką išplėsti ir į ekonominę sritį. Tiesa, pastaroji veiklos sritis mums būtų nauja, neįprasta. Toje veikloje, tikriausia, tektų susidurti ir su didelėmis kliūtimis, tiek materialinėmis, tiek moralinėmis, psichologinėmis. Bet ar dėl to, kad šis mums gyvybinė problema išliktų sunkiau spresti, mes turėtume į ją ranka numuoti? Žinoma, ne. Anglų priežodis sako: "Baltas svarbesnio darbo neprašė. Silpnas suklups pusiauaklyje. Tik stiprus, pradėjęs didį darbą, jį baigs pasekmingai". Tad būkime stiprūs. Mūsų stiprybė — tinkamas reikalo svarbos supratimas ir jo įvertinimas, vienybė ir geras organizuotumas. Pasirūpinkime, kad mūsų būsimos kartos nesakytų mus buvus baikius.

Plk. lt. Jonas Variakojis, šio rašinio autorius, gimė gegužės mėn. 20 d. 1892 m. Rinkuškių kaime, Biržų ap. Nors tėvai buvo neturintieji, bet dideliu darbštumu ir taupumu sugebėjo dviems sūnams — Jonui ir Petriui duoti mokslą, nežiūrint, kad caro laikais mokslas kainavo žymiai brangiau, negu Lietuvos nepriklausomybės laikais.

Jonas, baigęs gimnaziją Pernau (Estijoje) 1913 m. įstojo į Petrapilio Universitetą teisė studijuoti, bet po trijų metų buvo pašauktas į rusų kariuomenę. Baigęs Vladimir Karo Mokyklą buvo pasiųstas į Austrijos frontą, kur išbuvo iki Rusijoje įvyko bolševikų revoliucija (spalio mėn. 1917 m.). Po to keletą mėnesių gyveno Voroneže, kur kartu su plk. Sarausku, kabininkui J. Jablonskiui padedant, teko verstis iš rusų kalbos Karo Rikiuotes ir Įgulos statutus.

1918 m. pradžioje, kartu su L. Noreika ir K. Škirpa Lietuvių Tarybos iš Voronežo buvo deleguotas į Lietuvos Tautos Tarybą. Vėliau Tarybos skiriamas įgaliotiniu rabėgelių grąžinimo reikalams Orsoje.

Rusų-bolševikų kariuomenei pradėjus veržtis į Lietuvą, stojo savanoriu Tėvynės ginti. 1918 m. gruodžio mėn. buvo paskirtas Panevėžio Srities Apsaugos Viršininku.

Sausio mėn. 7 d. 1919 m., su 6 savanoriais išvyko Kėdainių kryptimi, kelyje rinkdamas savanorius. Bekovodamas su daug didesniems priešų jėgoms ties Kėdainiais, Šėta, Ramygala ir Ukmergėje, būrys tiek padidėjo ir sustiprėjo, kad balandžio mėn.,

1919 m. buvo pavadintas Panevėžio. Atskiru Batalionu, o keliems mėnesiams vėliau, kada buvo paimtas Panevėžys, Rokiškis, Obeliai ir Illukštas, deliu darbštumu ir taupumu sugebėjo dviems sūnams — Jonui ir Petriui duoti mokslą, nežiūrint, kad caro laikais mokslas kainavo žymiai brangiau, negu Lietuvos nepriklausomybės laikais.

Lenkams sulaužius Suvalkų sutartį, pulkas kovėsi su lenkais nuo spalio mėn. 8 d., iki lapkričio mėn. 21 d. 1920 m. Vilniaus fronte.

Už pasižymėjimus kovose su priešais plk. J. V. apdovanotas dviem Vytytes Kryžiais ir pakeltas be eilės į aukštesnį laipsnį.

1922 m. jis skiriamas 3 Karo Apygardos Viršininku. 1924 m. lanko Aukštesniąsias Karininkų Kursus.

Tais pačiais metais Ministras pirmininkas Dr. Bistras siūlo Klaipėdos Gubernatoriaus postą, bet jis atsisako.

1926 m. iš kariuomenės persiluosuoja ir apsigyvena Šešulėliuose (Ukmerg. aps.). 1929 m. Susisiekimo Ministerijos Valdytojas, 1930 m. Krašto Apsaugos Ministeris. Sveikatai pablogėjus, po pakartotino prašymo, 1931 m. Respublikos Prezidentas atsisakymo priima. Pasigydyęs senatorijoje užsienyje, grįžta į savo ūkį.

1940 m. bolševikams okupavus kraštą, su šeima apleidžia ūkį ir apsigyvena Vilniaus priemiestyje.

1944 m. rusų-bolševikų kariuomenei artinant plk. J. V. Šeta, Ramygala ir Ukmergėje, su šeima pasitraukia į Vokietiją, o iš ten 1949 m. į U.S.A. ir apsigyvena Chicagoje.

Kovos dėl Nepriklausomybės

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

kad mes pasiduotumėm, parašiau jiems atsakymą, pasirašydamas kaip Brigados viršininkas.

Nuo sausio mėn. pabaigos rusai pradėjo mus dažniau puldinėti, norėdami mus iš Kėdainių išstumti. Vasario mėn. 8 d. vienoje kautinėse prie Kėdainių garbingai žuvo pirmas Lietuvos kariuomenės karys POVILAS LUKSYS, kuriam dėkinga visuomenė netoli Kėdainių pastatė gražų paminklą.

Ir taip mes kovodami su skaitlingesniu ir geriau apginkluotu priešu augome, stiprėjome. Kadangi negaudavome iš Kauno nei šautuvų, nei amunicijos ir kitų karinių dalykų, tai turėjome patys įsigyti, pirkinėdami iš vokiečių už pinigų arba lašinius ir darydami taip vadinamas "ekspedicijas". Sužinoję kokiuose kaimuose ar miesteliuose yra rusai-bolševikai, mes suorganizuodavome naktį apėjimus ir užpuolimus, kuriuose dalyvaudavo kariai savo noru ir žinantieji tas vietas. Priešas po tokių staigų užpuolimų dažniausiai panikėje bėgdavo, o mūšiškiiai, pasimė grobį, grįždavo atgal į Kėdainius, dažniausiai be jokių nuostolių. Po tokių narsių žygių nuotaika dar didėjo, įgydavome didesnį visuomenės pasitikėjimą.

daugiau stėjo į mūsų eiles savanorių ir gaudavome taip reikalingą mums karišką turta, būtent kuokosvaizdžius, šautuvus, telefonų aparatus ir t.t.

Kada mes jau gerokai sustiprėjome, pradėjome didesnius žygius daryti. Pavyzdžiui, kovo mėn. 24 d. mes išstūmėme bolševikus iš Panevėžio. Tik ne ilgainiui išlaikėme savo rankose, nes priešas, gavęs žymios paramos, mus puolė ir mes turėjome pasitraukti ir grįžti į Kėdainius.

Pasitraukiant tik nepatekau į priešų nągus. Buvo taip, kada mano kuopos apleido Panevėžį,

aš dar stovėjau turgavietėje, laukdamas kol pasitrauks paskutinis kareivis. Staiga iš skersgatvio pasirodė du priešų kareiviai. Tuoju sedau ant arklio, kurį netoliese laikė raitelis — žvalgas, ir kartu sprukome. Atsigrįžęs mačiau, kaip vienas priešų šaulys šaudė į mus.

Nors mūsų dalinys kovo mėn. pabaigoje turėjo jau apie 2000 karių-savanorių ir nemažai buvome kovose su bolševikais nuveikę, bet su Vyriausiu Štabu mažai turėjome ryšių. Vis dar veikėme savystoviai, atsimindami, kad atliekame svarbų uždavinį ir nesame prieš Tėvynę didelę atsakomybę. Jeigu rusai-bolševikai būtų Kėdainiuose mus nugalėję ir prasilažę, būtų padarę jam atviras kelias į patį Kauną, kuris nuo Kėdainių tėra tik apie 50 km. ir kur didesnių kovos vienetų tada nebūvo.

Balandžio mėn. Vyriausias Kariuomenės Štabas, matydamas, kad mes išaugome į stiprią kovos pajėgą, pavadino mus Panevėžio atskiru Batalionu, nors skaičiumi ir stiprumu buvome lygūs pulkui. Priskyrė vieną artilerijos pabūklą ir įsakė pului Ukmergę ir ją užimti.

Nors bolševikų kariuomenės ir čia buvo žymiai daugiau, bet mes, po stiprių kautinių, gegužės mėn. 3 d. užėmėme Ukmergę. Užimant buvo paleistas ir pirmas artilerijos šauvis.

Deltuvos miestelyje (netoli Ukmergės) rusai savo kulkosvaidžių buvo pastatę senos ev. reformaty bažnyčios bokštą ir neleido mus slinkti pirmyn. Matydami, kad atakuojant gali būti daug nuostolių, įsakiau artilerijos karininkui paleisti ugnį, nors galima buvo gauti istorinę bažnyčią. Po kelių sūvių buvo pataikyta į bažnyčios duris ir į katalikų bažnyčios kleboniją, kur buvo bolševikų Štabas. Tai buvo pirmas Lietuvos kariuomenės artilerijos šauvis.

Po to jau nebebuvo didelių sunkumų užimti Ukmergę.

Mums užėmus miestą, atvyko 1-mas pėst. pulkas, kuris tęsė toliau puolimą Utenos-Zarasų kryptimi, o mes grįžome vėl į Kėdainius, kur neužilgo gavome įsakymą iš Kariuomenės Vado gen. S. Žukausko, pulki priešą Panevėžio kryptimi.

(B. d.)

SVENTĖMS REIK VISOKIŲ DOVANŲ

Todėl Tamstoms ir pasiūlau:

1. Rašomasias mašinėles su lietuvišku ir kitų kalbų raišdynais.
2. Sveicariškus laikrodžius.
3. Briliantinius ir kitokius žiedus.
4. Gintarinius karolius, apyrankes ir kitus įvairius dirbinius.
5. Visokių lietuviškų meno kūrinių — rankdarbių, meniškių, odos ir medžio dirbinių, tautinius kostiumus ir kt.
6. Foto aparatus, akordijonus ir daug daug kitokių prekių, kurios tinka dovanoms.

Prašau užsisakyti iš anksto, nes gali kankiurių pritrūkti prieš šventes. Didžioji dalis minėtų prekių yra gautos iš Europos. Tiesa, dar pamiršau Televizijos radio aparatus ir plunksnaočius "Pelikan" taipgi pas mane gausite geroms sąlygomis.

J. Karvelis,
3249 So. Halsted St.,
Chicago 8, Ill.
tel. DANube 6-1136

Ar jau įstojai į VILTIUS draugiją?

Neo Lithuania sukakties minėjimas

CHICAGOJE

NEW YORKE

Korporacijos Neo-Lithuania 30 m. sukakties minėjimas Chicagoje lapkričio 15 d. pradėtas gedulingomis mišiomis už žuvusių korporantus šv. Kryžiaus bažnyčioje. Pamaldas laikęs kun. Stašys pabrėžė tautiskumo reikšmę ir gilią jo prasmę moderniaisiais laikais. Giedėjo Stp. Sodeika.

Iškilmingas posėdis Lietuvių Auditorijoje pradėtas JAV ir Lietuvos himnais, abiejų tautų vėlavas pagerbus. Po tautinių korp. sambūrio pirm. inž. S. Švedo įžanginės apžvalgos, Dr. M. Kavolis savo paskaitoje palygino vakariečių krikščioniškąjį humanizmą ir aziatinį komunistinį surogatą, raudonųjų ideologų irgi vadinamą humanizmu vardu. Išvadose kėlė šių dienų reikalavimus tautinio galvavimo žmogui dabarties sąlygomis, išryškindamas socialinio solidarumo momentą.

Lietuvos konsulas Dr. P. Dauzvardis sveikinimo žodyje skatino intelektualus eiti į platesnę areną, į kitų tarpą ir tuo daugiau patarnauti Lietuvos bylai. Gen. P. Plechavičius akcentavo kovos momentą, pabrėždamas, kad be kovos niekas mums laisvės neužduos. Dr. S. Biežis publikatą sveikino SLA vardu. Toliau žodžiu sveikino: P. Linkus Tautinės sąjungos Chicago skyriaus vardu, M. Naujokas — Ramovės, Alg. Keželis — studentų draugijos Chicagoje ir J. Gudaitis — Atgimimo sąjūdžio vardu. Raštu sveikino A. Oliš, New Yorko ir Clevelando taut. korp. sambūriai, korporacijos Jūra, Filiae Samogitia, Vytis ir Patria, Laisvės Kovotojai ir Margučio vadovė L. Vanagaitienė.

Iškilmingo posėdžio dalyviai Neo-Lithuanios 30 m. sukakties proga ir taut. korp. sambūrio Chicagoje 3-sios šventės proga pasveikino korp. Neo-Lithuania garbės narį ministerį Londone K. Balutį, Lietuvos diplomatinės šefą S. Lozoraitį, ministerį Washingtono P. Zadekį, Vliko pirmininką M. Krupavičių ir Vykd. Tarybos pirmininką K. Žalčiauską, linkėdami sėkmės didžiųjų uždavinių vykdant ir pozityvių jų jėgų konsolidacijos siekiant. Pakilios nuotaikos iškilmingoji šventės dalis, kurioje giliu susikaupimu pagerbti ištremti, kankinti ir nužudyti korporacijos nariai, baigta tradiciniu Gaudeamus.

Tradicinis alutis modifikuotas ta prasme, kad jame dalyvavo ir moterys. Čia jų atstovė, buv. Filiae Lithuaniae pirm. S. Adomaitienė, pasveikino filijų vardu. Prisimintos sutartinės, kadaise skambėjusios korporacijos rūmuose Parodos gatvėje, Kaune. Pabaigtuvės filisterių dainos žodžiais pasidavė sustiprinti sena draugystė ir ištikimybė.

Apie 150 dalyvių sutraukusios iškilmės kelioms valandoms sušildė draugų po didžiąją Chicago ir jos apylinkes išmėtytus korporacijos narius, sambūriočius, jų idėjos draugus ir artimuosius. Šventės pabaigtuvės priminė Laisvosios Lietuvos korporacinių švenčių nuotaikas, kurias mėgino stiprinti Siliūno karpėlos motyvai. Tik nykių tikrovės debesy, sunkūs ir kruvini, iš kurių neseniai išsinešė žvejai drauge su korporantais dalijosi nelinksmiais įspūdžiais, — tie audros reikalingi debesy slėgė ir skatino sutvirtėjusia dvasia ir didesniu ryžtu vykdyti žuvusiųjų ir žustančiųjų testamentą...

J. P.

Gražus būrys New Yorke ir apylinkėse gyvenančių neolithuanų, tautinių korporacijų sambūrio narių ir svečių lapkričio mėn. 9 d. susirinko paminėti Neolithuanijos 30 metų sukakties.

Minėjimas prasidėjo iškilmingomis pamaldomis ir momentui pritaikytu pamokslu Angelių Karalienės bažnyčioje.

Po pietų daugiau šimtinės asmenų sutraukė iškilmingasis aktas, kurį pradėjo New Yorke esančio tautinių korporacijų sambūrio pirmininkas Vytautas Abraitis: Pagerbus mirusius ir žuvusius Neolithuanijos narius tylos ir dvasinio susikaupimo minute, V. Abraitis garbės prezidentu pakvietė Lietuvos Generalinį Konsulą J. Budrį, Lietuvių Tautinės Sąjungos pirmininką Dr. M. Colney ir Neolithuanijos mecenatą J. Ginkų. Po to Neolithuaniją sukakties proga žodžiu ir raštu sveikino visa eilė organizacijų atstovų ir atskirų asmenų, jų skaičiuje ir korporacijos garbės narys ministras Bronius K. Balutis.

Po trumpo V. Abraičio įvado, vaizduojančio šio minėjimo prasmę, sekė buv. Neolithuanijos pirmininko Povilo Ališausko paskaita. Paskaitininkas labai rūpestingai paruošęs savo paskaitos pradžioje išdėstęs ideologinius skirtumus tarp dešiniųjų ir kairiųjų Lietuvos studentų organizacijų, kurių ideologija remiasi kasmopolitizmo principais, ir Neolithuanijos, — išaiškino reikalą ir prasmę, kodėl prieš 30 metų gimė ši akademinė organizacija, pabrėžė jos auklėjamąjį vaidmenį ir suteikė labai konstruktyvią plačios Neolithuanijos veiklos apžvalgą.

Meninėje dalyje lietuviškąja daina gražiai pasirodė daininkai — Maciūnaitis ir Izidorius Ališauskas, muzika palydimi Filiae Lithuania korporantės Kačanauskienės.

Minėjimas užbaigtas tradiciniu Neolithuanijos alučiu.

Br. Pakr.

CLEVELANDE

Lapkričio 15 d. Clevelande buvo iškilmingai paminėta Neo-Lithuanijos 30 metų sukaktis. Minėjimas įvyko Colonial Gardens salėje, sutraukė per 200 clevelandiečių. Minėjimą atidarė jį vedė ir korporacijos apibūdinią padarė Julius Smetona. Garbės prezidentu buvo pakviestas: Hypatija Žiūrienė, Pijus Žiūrys, gen. Tallat-Kelpša, St. Barzdukas, A. Mikulskis ir B. Gaidžiūnas. Buvo daug sveikinimų žodžių ir raštu. Sveikino Dipl. šefas St. Lozoraitis iš Romos ir ministras B. K. Balutis iš Londono, prezidento nariai, Clevelande esančios organizacijos.

Minėjimo salę Neo-Lithuanijos garbės ženklais gražiai papuošė dail. V. Raulinaitis.

Po iškilmingo akto solistė Natalija Aukštuolienė padainavo kelias mūsų kompozitorių dainas. Po to sekė valės ir bendras svečių pasilinksminimas.

Kitą dieną korporantai ir svečiai dalyvavo pamaldose ir apilankė korporacijos garbės nario A. Smetonos kapą.

Patark kalmynui

prenumeruoti

DIRVA

Second Section — Monthly
Youth Section — appearing with
No. 47 * November 20, 1952

DIRVA

★★★
THE FIELD

Antroji dalis — Mėnesinis
priedas priaugančiam jaunimui
1952 m. lapkričio 20 d. * Nr. 47

• TĖVIŠKĖLĖ •

TĖVIŠKĖLĖ

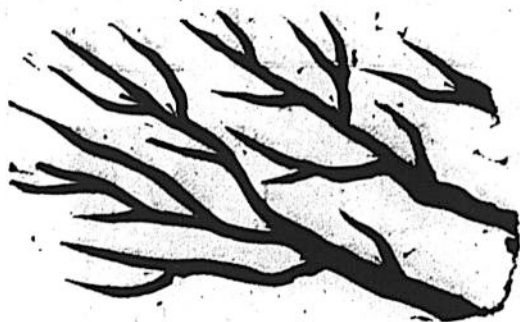
1952 m. lapkričio mėnuo — Nr. 11

Redaktorius

VLADAS VIJEIKIS

Redakcijos adresas:

Tėviškėlė, 2313 W. 91 St.
Chicago 20, Ill.

Kareivėliai

Dunda žemė, dulka smėlis.
Tai žygiuoja kareivėlis.
Jis bus plienas, jis bus vėjas
Lietuvos šaunus ginėjas.
Jis bus Lietuvos karys;
Piktą rusą išvarys.

* * *

Pirmame puslapyje matėte "kareivėlį", kuris su mediniu šautuvu žygiuodamas vaizduojasi esąs tikras kareivis. Tolimesniuose puslapiuose rasite apsakymą apie lombardietį berniuką, kuriam buvo pareikšta kariška pagarba. Berniukai mėgsta apsakymus apie kariškus žygius ir noriai žaidžia kareiviais. Bet čia noriu jums papasakoti apie tikruosius kareivius.

Nėra didesnio ir gražesnio darbo, kaip ginti savo kraštą ir už jį aukoti savo kraują. Todėl visos tautos gerbia savo karius. Lietuviai ypatingai myli savo karius ir jiems pagerbti yra skirta lapkričio 23 d., kuri Lietuvoje buvo gražiai švenčiama.

Ne vieno jūsų tėvelis yra buvęs Lietuvos kariuomenėje, ne vienas yra dalyvavęs kovose dėl tėvynės Lietuvos laisvės. Jie galėtų jums papasakoti daug gražių ir įdomių dalykų apie Lietuvos kariuomenę.

Lietuvos kariuomenė yra sena, kaip ir lietuvių tauta. Ilgus amžius lietuviai grumėsi su savo priešais ir retai kada išleido ginklą iš rankų. Amžiams slenkant lietuvių tauta, nepajėgdama nugalėti daug skaitlingesnio priešo, buvo pavergta. Jos kariuomenė išnyko. Tačiau lietuviai niekad neužmiršo būti kareiviais ir 1918 metais, atkovojo Lietuvai laisvę, Lietuvos kariuomenė vėl atgimė. Menkai ginkluoti, dažnai alkani pirmieji Lietuvos kariai narsiai grumėsi su Lietuvos priešais ir patikrino tėvynės nepriklausomybę. Daug jų žuvo, daug neteko sveikatos, bet savo vardą aukso raišėmis įrašė į Lietuvos istoriją.

Švęsdami lapkričio 23 d., Lietuvos Kariuomenės šventę, tikėkime, kad laikui atėjus, atgims Lietuvos kariuomenė, ir kad ir mums dar teks nešioti lietuviškos kariuomenės uniformą. O tuo tarpu pagarbiai minėkime tuos Lietuvos karius, kurie krito garbingoje kovoje ir dabar mums šviečia saulėtų pavyzdžių, kaip reikia mylėti savo tėvynę.

REDAKTORIUS PRAŠO VISUS ĮSIDĖMETI, kad "Tėviškėlė" laiškus rašyti ir uždavinių sprendimus siųsti reikia ne į Clevelandą, bet į Chicago, antrame puslapyje nurodytu adresu. Kitaip laišškai pavėluoja aplink bekeliaudami.

LIETUVOS KARIŲ DAINOS

P. BABICKAS PAJŪRIAIS

Pajūriais, pamariais
Joja šaunių karių pulkai,
Skamba daina — jūros banga:
Amžiais bus laisva Lietuva!
Saulės spinduliais nušviesti,
Vėjo glostomi nuo marių —
Mes žygiuojame pirmyn
Plačiais ir žydinčiais laukais.
Jojam mes pro gelmes —
Jūrą mums kelias platus,
Su šypsena, karo daina,
Skiname į laimę kelius.
Kelias tolimas, bet mielas,
Džiaugsmas kuria dainą sielai;
Mes žygiuojame pirmyn,
Plačiais ir žydinčiais laukais.
Pajūriais, pamariais
Joja šaunių karių pulkai.
Skamba daina — jūros banga:
Amžiais bus laisva Lietuva!

F. KIRŠA ŽYGIS Į VILNIŲ

Vėliavos iškeltos plakas,
Renkas vyrai, žygis bus,
Už kalnų karalių takas,
Vilnius vėl priglauš pulkus.
Ir sustos prie vyro vyras,
Žygį priesaiką parems,
Sudrebės po kojom žvyras,
Užtvarų nebus keliams.
Kils iš dulkių Gediminas,
Žilas kalnas sudrebės,
Kad pulkai jo kaulus gina,
Iš dešinės ir iš kairės.
Vėliava nuskaldins veidus,
Kils ir rymos ant pilies,
Ir skardės po miestą aidas,
Iš dešinės ir iš kairės.

K. INČIORA RAMOVENŲ MARŠAS

Dunda, trankosi griaustiniai,
Blykčioja žaibai.

Už tave, brangi tėvynė,
Žengiame linksmiai.
Mūsų žygis drąsiai kilti,
Skrist su sakalais,
Žengt naujais tėvynės tiltais,
Vieškėliais naujais.
Žydi obelys prie kelio,
Žydi ir žydės. —
Sūnūs už tave, šalėlė,
Tvirtai čia stovės.
Dunda žemė po mūsų kojų,
Dunda nuo griausmų. —
Už tave, šalie gimtoji,
Mums žygiuot smagu.

K. BINKIS GELEŽINIO VILKO MARŠAS

Juodberiai, galvas augštytyn!
Vilko maršą drožkit kojom!
Likit, sesės — mes išjojame,
Mes tejosim lig rytojaus,
O rytoj ugnin!
Marš, marš pro žvėryną,
Paliai kalną Gedimino,
Marš, marš pirmyn!
Paliai Vilijos krantus
Dunda šūviai, skamba plienas,
Pasilikit, sesės, vienos,
Raitelių neilgos dienos —
Rinkit sau kitus!
Marš, marš viens po kito —
Rytoj mūsų ankstį rytą,
Marš, marš pirmyn!
Arėm, sėjome laukus,
Drauge pjovėm lankoj šieną...
Dalgė-kardas to pat plieno —
Išguldysime, kaip šieną,
Priešus plėšikus.
Marš, marš pilnu šuoliu,
Priešas kraštą mūs užpuolė,
Marš, marš pirmyn!
Girdit po visus kraštus
Žvangą mums paruošti pančiai...
Priešai lenda kaip šarančiai.
Geležinio vilko dančiai
Darbo bus, tai bus!
Marš, marš pro žvėryną,
Paliai kalną Gedimino,
Marš, marš pirmyn!

DIDVYRIU KELIAIS

P. SURVILA

To kelio, kuris vingiavo pagiriu, tiesą tavo.

sakant, nebuvo galima pavadinti keliu. Čia jis buvo vos įžiūrimas, čia kiek panašesnis į kelią, o čia, žiūrėk, ir visai nutrūkdavo. Greičiau tai buvo miško žvėrių pramintas takas, kuriuo dabar jojo du keleiviai. Iš apdulkėjusių žirgų, ir prie balnų prisegtų didokų krepšių, galima buvo spėti juos keliaujant iš toli ir gana seniai. Tiedu keleiviai buvo vyrai. Vienas gerokai pasenęs, žila barzda ir vešliais dideliais ūsais, o jo bendrakeleivis: dar visai jaunas vyrukas. Ir jeigu ne kardas prie jo šono, galėtum jį palaikyti visai dar vaiku. Jis įdėmiai dairėsi į visas puses; tuo tarpu kai senis, ne tai piktai ne tai bardamasis, kalbėjo:

— Tikiuosi, kad tu nepadarysi mano senai galvai gėdos ir kunigaikščio pilyje elgsiesi, kaip pridera, — kalbėjo senis. Sulaikyk bent kiek tą savo karštą kraują. Leisk jam pamažu sruventi. Pažiūrėk į upę. Pavasarį išsilieja, bet ir vėl grįžta į krantus.

— Bet juk tai tavo kraujas, tėve, — neiškentė neatsiliepęs jaunasis. — Juk mano gyslose teka narsiausio žemaičių karžygo Vismanto kraujas. Ar ne taip?

Seniui matyt patiko paskutiniai jaunuolio žodžiai. Jis kiek pasitempė balne, perbraukė ranką per žilą barzdą ir šyptelėjo.

— Bet atsimink, Saigūnai, kad Vismantas niekados nepakėlė rankos prieš savuosius. Jis nebėgo pamatęs kryžioką, bet saiškiui dažniausiai nusileisdavo.

— Kam kalbėti apie tai, tėve? Juk jau sakei ir išmėtinėjai man, kam aš tą Vitargį pamokiau. Pasakyk man, ar aš turėjau nusileisti tokiems, kurie svetimuose ežeruose žuvis gauda, ir dar kitų tinklus pjausto?

— Bet juk nei ežeras, nei tinklai ne

— Nuo kada Vismantas gina tik tai kas jo? Aš gyniau savo bičiulius.

— Bet gi nereikėjo kuolais muštis.

— Kardo nebuvo, tai kuolais tvojomės.

— Už tai dabar turi apleisti savo tėviškę ir keliauti kažin kur į svetimas žemes. Svetima pastogė ne tokia meili, kaip sava. Savoje pastogėje ir lietaus kapnojimą gali pakęsti.

— Ne tiek dėl Vitargio mes keliaujame, kiek dėl to, kad tos savos pastogės nebeliko. Juk po to, kai kryžioškai namus sudegino, kur gi gyventi galėtum?

— Et, su tavim, tai kaip pradėsi tai galo nesurasi. Pamirškim. Tik aš vis dėlto prašau tavęs; būk ramesnis. Nesivaidyk su kiekvienu sutiktu. Nepatiks kunigaikščiui tokie, kurie nuolat su kuo nors pešasi. Vair daug vasarų praleidau Gedimino tėvo pilyje ir niekas negalėtų pasakyti, kad Vismantas buvo paskutinis. Visuose žygiuose šalia kunigaikščio jojau. Ir kai nukeliausime į Vilnių, tai daug dar atsiras tokių, kurie mane prisimins. Taigi ir tu, vaike, turi būti vertas Vismanto sūnaus vardo. Kunigaikštis Gediminas dar buvo jaunuolis, kai aš grįžau į Žemaitiją, bet ir jis mane turi prisiminti. Gal būčiau amžių ir baigęs savo gimtinėje. O dabar, tiesą sakai, ką gi veiksi ant pelenų krūvos. Ir tavoji motina jau į dausas iškeliavo. Vis tai kryžiuokų darbai... — senis kiek susigraudino, tačiau pajojęs galelį vėl ėmė mokyti sūnų.

— Kunigaikščio Gedimino pilyje nebus blogai. Aš taip manau. Jeigu tik tu bent kiek savo kraują suvaldysi ir nežypčiosi kaip titnagas į kalaviją daužomas. Girdėjau, kad kunigaikštis iš viso pasaulio kviečiasi pas save mokslo vyrus. Visokių nau-

jenybių prasigalvojęs. Žemaičių žmonėms tik nepatinka, kad jis mūsų Perkūną nori išvyti ir šventasias girias iškirsti, bet aš manau, kad tai tik paskalos.

Šiuo metu keelis pasisuko į girią. Juo toliau juo labiau giria tankėjo ir kartais sunkoka buvo prasiskverbti pro suaugusius krūmokšnius. Kartais teko net kardais kelią sau skintis.

Keleiviai jau akyliau ėmė stebėti grąsinančiai tamsuojančius tankumynus iš kurių kiekvienu akimirksniu galėjai laukti mešką suriaumojant ar stumbro ragus išvysti. Stltnos, lapės, kiškiai ir kiti smulkūs žvėreliai keleivių visai nedomino. Įvairių gyvulėlių pilnos girios knibždėte knibždėjo.

Saigūnas jojo pirmas. Gerokai jau buvo pralenkęs tėvą, bet girdėjo netoliese šakas traškant todėl žinojo, kad tėvas arti ir perdaug nesirūpino. Geroką kelio galą taip skynėsi kelią per girią kol prijojo aikštelę. Sustojo pakraštyje palaukti tėvo ir nulipo nuo arklio. Vos palietė koja žemę, kaip kitose miško aikštės pusėje pasirodė keliolika žmonių. Laikydami kiek atokiai jie atdžiai žiūrėjo į jaunąjį keleivį.

— Manėme stumbrą per mišką laužiantis, o čia pasirodo tik stumbriukas, — nusijuokė vienas juodabarzdys.

— Iš kur keliauji meldžiamasis? — paklausė kitas.

Nespėjo Saigūnas atsakyti kaip trečiasis metė:

— Matai, kad iš raganiaus šalies keliauja. Raganiai jam žirgą į katiną pavertė, — pasakė ir plačiai nusikvatojo. Pritarė, jam ir kiti, ir taip nusijuokė, kad net giria suskambėjo.

Saigūno veidą nutvieskė piktas raudonis. Jis šoktelėjo į balną ir nei žodžio netares žaibu atsidūrė prie nepažįstamojo ir čiupo jį už meškėnų kailio. Nespėjo aplinkui esantieji nei sumoti, kaip abudu jau voliojosi sėmanose tvirtai į vienas kitą įkibę.

Aplinkui esantieji kvatojosi kaip pašėlę.

— Žiūrėk Jogaudis sužinos kas po girią katinais jodinėja.

— Na, nekalbėk niekų. Duosis tau Jogaudis kažkokiam geltonsnapiui save po sėmanas raičioti. Matysi, kaip vaikiščias cyps kaip peliūkštis prispaustas.

— Be reikalo Jogaudis juokiasi iš to mažo žirgelio, — pasakė senyvas karys. — Pažinojau vieną tokio pat žirgelio savininką, kuris didžiausius žirgus pralenkdavo. Žemaičiuose visi tokiais arkliais jodinėja.

Čia vyrų imtynės jau visai surimtėjo. Jogaudis progą pagavęs išsinėrė iš Saigūno rankų ir kelis žingsnius atšokęs išsitraukė kalaviją. Tačiau Saigūnas nebuvo iš tų, kukalaviją. Tačiau Saigūnas nebuvo iš tų, kurie lauktų. Jo rankose taip pat švystelėjo ginklas. Bematant suskambėjo kardai. Ir nežinia ar Saigūnas buvo miklesnis ar laimingesnis, bet po kelių akimirų Jogaudžio veide suraudonavo didžiulis rėžis. Čia vyrai pamatė, kad imtynės eina į blogąją pusę ir griebėsi susivaidijusiu skirti. Tuo metu miško aikštelėje pasirodė ir Vismantas. Senis iš sykio manė, kad sūnus pakliuvo priešams į rankas, ir buvo bepuolas, bet išgirdęs lietuviškai kalbant susilaikė.

— Kas čia darosi? — šaukė senis puldamas į būrį, net jo barzda plevėsavo. — Kas jūs tokie esate, kad jaunuolį, kaip vilkai užpuolėte. Ar plėšikai kokie ar galvažudžiai?

— Tu seni, nešūkauk po girią ir neklausinėk tiek daug. Ne mes pas tave į svečius atvažiavome ir vartus atkelti prašome, bet tu pas mus atklydai. O šis jaunuolis turės dar prieš kunigaikštį atsakyti.

— Negrąsink man kunigaikščiu, — atsikirto Vismantas, — nebijau jam į akis pažiūrėti, nes ne kartą su juo mirčiai į akis esu žvelgęs.

Senyvas karys prasistūmė pro kitus ir įdėmiai nuo galvos iki kojų Vismantą apžiūrėjo.

— Jeigu mano senos akys neklysta tai esu kažkur tave matęs, pakeleivi. Ir balsas lyg kažkur girdėtas.

— Kunigaikščio pilyje galėjai mane suikti. Bet jeigu jieškosi manęs savo pažįstamųjų plėšikų tarpe, tai veltui tą darysi. Nerasi, — kaip kirviu kirto Vismantas.

— Nesiskerjčiok, seni. Skaudžiai būtų atsimokėjęs jeigu tavęs nebūčiau pažinęs. Juk Vismantas esi. Iš žemaičių žemės. Ar ne taip?

Senis Vismantas šiek tiek atlyžo. Plėšikais būrį pavadindamas, tiesą pasakius, ir pats netikėjo. Visi buvo gražiai apsilivkę. Gražūs arkliai, puikūs ginklai rodė juos esant ne visai paprastus žmones.

— Tai sakykite, pagaliau, kas čia įvyko? Esu šio jaunuolio tėvas, kurį dabar laikote lyg žvėrį sučiupe. Noriu žinoti kas čia darosi.

Senyvas karys priėjo prie Vismanto, ištisė jam ranką ir tarė:

— Esu Juragis. Vadina dar mane Placiagerkliu. Tiesą sakant taip seniau buvo. Vardas užsiliko dar nuo tų laikų, kai balsą gerą dainoms turėjau. Dabar tik prisimini-

mas beliko. Taigi patikėk manim, kad šį jaunuolį ne mes užpuolėme. Štai matai ir kokį randą jis Jogaudžiui užvėlė, — ir arčiau priėjęs dar pridėjo, kad visi negirdėtų, — Jogaudis — kunigaikščio Gedimino mėgiamiausias karvedys.

— Pažistu dabar tave, Juragi, — pasakė senis Vismantas, — prisimenu ir tavo dainas. Bet manau, kad dar turėsime laiko prisiminimams. Tik sakyk, meldžiamasis, bene Gedimino vyrai būsite?

— Įspėjai. Ir pats Gediminas netoliese yra. Medžiojame mes girioje ir...

Staiga, čia pat pašonėje, pasigirdo rago balsas ir į aikštę sujojo visas būrys vyrų. Visų priešakyje jojo vidutinio amžiaus vyras su šmaila juoda barzdele ir gražiai augštin pariestais ūsais. Nereikėjo nei aiškinti, kad čia buvo Gediminas. Tai buvo matyt netik iš jo išvaizdos, bet ir iš pagarbos, kurią rodė jam aplink esantieji.

— Na, vyrai, kaip medžioklė sekasi? Negirdėjau jūsų ragų garso. Maniau jūs kažin kur toli nujojus.

Čia kunigaikštis pastebėjo sužeistą Jogaudį, pamatė tvirtai kelių rankų laikomą jaunuolį. Abu vienas į kitą šnairavo ir aiškų buvo, kad jeigu tik juos paleistų vyrai, tai pultų vienas kitą kaip vilkai. Kunigaikštis nebeklausinėjo. Tik sustojo ir įbedė akis laukdamas atsakymo. Niekas iš vyrų nedrįso prabilti pirmas. Į priekį išėjo Juragis ir prisiartinęs prie kunigaikščio prabilo.

— Kunigaikšti, matai Jogaudį sužeistą. Zaizda nedidelė, nes ką gali jaunuolio ranka padaryti. Įvyko mažas nesusipratimas. Niekas čia nebus per daug kaltas. Šis jaunuolis štai su savo tėvu iš žemaičių žemės atvyko.

— Ir jau spėjo sužeisti mano karį, — įsiterpė Gediminas nieko gero nežadanti balsu.

— Nedrįstu ginčytis su tavim kunigaikšti, bet Jogaudis...

— Plačiagerkli, čia ne daina apie meilingas mergeles. Kas įvyko Jogaudi? Tu kalbėk. Ko tyli?

— Šis akiplėša mane sužeidė. Gėdą man padarė. Bet tikėk manim, kunigaikšti. Tegul paleidžia tik mane ir aš parodysiu jam ko vertas mano kalavijas.

— Gana, — rūsčiai pertraukė Gediminas, — šipinkite savo kalavijus į priešų galvas. Paimkite šį jaunuolį ir nuveskite į kalėjimą. Įmeskite kartu su belaisviais. Kas su mano kariais kaujasi, tebūnie kartu su belaisviais, kas jis bebūtų.

Piktai šnairavo ir lūpas kramtė Saigūnas kai tvirtos karių rankos jį sugriebė ir bematant pančiais surišo. Senis Vismantas norėjo pulti prie kunigaikščio, nors nežinojo ką ir bedaryti: ar atleidimo maldauti ar teisintis ar kaltinti. Bet Juragis jį nutvėrė už alkūnės ir pasivedė į šalį.

— Nekalbėk ir nedaryk nieko dabar. Matai, kad kunigaikštis įpykęs. Paskui viskas paaiškės. O jaunuolis nenumirs kalėjime pasėdėjęs. Pasirūpinsime juo. O kol viskas aprims, būk mano svečias.

Protingi tai buvo žodžiai, ir Vismantas nesiginčydamas aprimo.

— Namoi! — šūktelėjo kunigaikštis ir visi nujojo, pakelėje stumbrus ir briedžius rinkdami, kuriuos buvo sumedžioję. Juragis su Vismantu jojo viso būrio užpakalyje ir draugiškai kalbėjosi senus laikus minėdami. Tik nelinksmas buvo Vismantas.

— Neimk per daug į širdį, — kalbėjo Plačiagerklis, — susitvarkys viskas. Prisimeni, ne į tokias bėdas buvome įkliuvę, o viskas gerai baigdavosi. Aš dar ir dabar prisimenu, kaip Būtageidis buvo įniršęs kai iš būrio pražuvai. Čia kryžiuokų aplink girose knibžda, o Vismanto nėra. Kur Vismantas? Namoi parbėgo? Kryžiuokų išsigando? O čia Vismantas ir parsitempia du kryžiuokus, virve, kaip eriukus pasirišęs. Ar ne-

pyko kunigaikštis, kad be jo leidimo ir žinios iš būrio prapuolei?

Nusišypsojo senis Vismantas jaunystę prisiminęs.

— Gavau barti, tai gavau, bet į duobę niekas manęs nesodino. Pagalvok tik. Jojau pas kunigaikštį su sūnum. Vedžiau jį jam tarnauti. Maniau, kad bus ne paskutinis tarp karių. O čia, še tau. Tokią nelaimę ant savo galvos užtraukė.

— Staigų sūnų turi, ką čia ir besakyti. Kad tą staigumą geru keliu pasuktų narsų karį turėtumėm. Aš manau, kad taip ir bus. Žinai, jaunas dar. Kaip tas gaidelis į skiautures kimba. Bet kai patį apipešios, aprims ir bus atsargesnis. Bet jėgos jaunuolis kaip jautis turi. Jeigu jau Jogaudį pargriovė tai ne juokas. Tik bėda, kad Jogaudis kunigaikščiui labai artimas. Ir piktas kaip rudeninė musė. Geriausia dabar nesirodyk kunigaikščiui į akis. Kai viskas aprims tada žiūrėsime kas daryti.

Taip visas būrys jojo miškais ir kalneliais, kloniais ir paupėmis. Prieš temstant į priekį buvo išsiūsti žvalgai, kurie pajogę gerokai pirmyn parinko vietą stovyklai ir užkūrė laužus. Būrys tų laužų kryptimi jodamas atrado netik puikiai parinktą plačią šakių medžių užuovėją netoli upelio, bet taip pat jau sklido nuo laužų kepamos mėsos kvapas. Po dideliu medžiu buvo parengta palapinė ir kunigaikščiui. Kariai nujojo žirgus prie upelio pagirdyti ir patys nusi-prausti. Nujojo ir Juragis su Vismantu.

— Tai iš žemaičių žemės būsi? — užkalbino kariai Vismantą. — Kas ten begirdėti? Ar jau muštis su kuo nebeturite, kad pas mus keliaujate?

— Pas mus nieko negirdėti, o pas jus kaip matau darbo nemažai. Kad ir pančius vyti jaunuoliams pančioti ir tai kiek reikia, — piktokai dėbterėjo Vismantas.

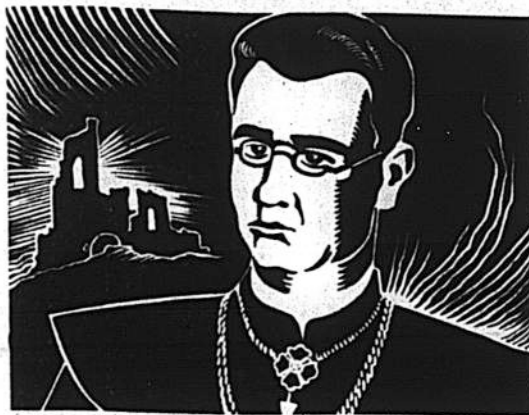
(Bus daugiau)

PASAKYKITE SAVO NUOMONE

Šis "Tėviškėlės" numeris yra dvyliktas iš eilės. "Tėviškėlėje" jūs skaitėte ir matėte daug dalykų.

Skaitėte apie Dr. J. Basanavičių

Radote Maironio eilėraščių

Clevelando I. vysk. Valančiaus mokyklos mergaičių grupė šokusi baletą "Fantaziją" 1951-52 m. užbaigimo proga. Baletą paruošė mokyt. p. A. Alkaitienė.

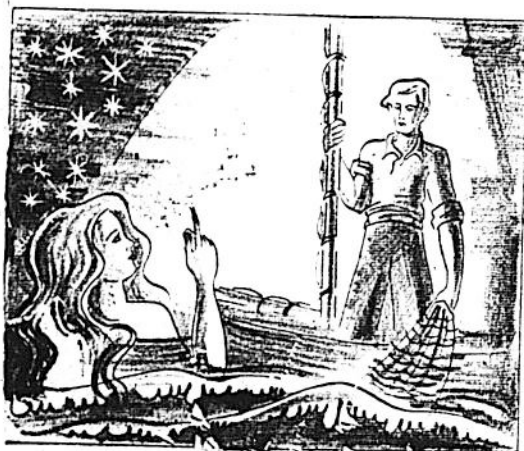
Foto L. BRIEDIS

NEBEIŠKERTAMAS UŽRASAS

Tegul saulė Lietuvos
tamsumus prašalina,
Ir šviesa ir tiesa
mūs žingsnius telydi.

Sužinojote kas buvo Kudirka

Sužinojote apie Jūratę ir Kastytį.

Daug kam patiko Gintaro šalies pasaka.

Visos Živilės dabar žino istoriją apie Živilę.

KAIP JUMS TAI PATIKO?

Verskite puslapį toliau.

Pasakykite savo nuomonę

Mielieji, iki šiolei "Tėviškėlė" jus lankė kartu su "Dirva". "Dirva", kaip gera mamytė, vedžiojo mažąją "Tėviškėlę" pas jus. Bet štai ji sumanė lankyti jus pati viena. Ar nebūtų taip gerai?

Ar norite, kad "Tėviškėlė" būtų atskiras jūsų laikraštis su dar daugiau paveikslėlių, su spalvotais viršeliais, spausdinama gerame popieryje? Parašykite čia savo nuomonę. Prie kiekvieno klausimo parašykite "taip" arba "ne". Parašykite ką jūs manote ir atsiųskite šį lapą "Tėviškėlės" redaktoriui.

KAUSIMAI

1. Ar norite, kad "Tėviškėlė" būtų atskiras laikraštis?
2. Ar norite, kad "Tėviškėlė" turėtų daugiau paveikslėlių?
3. Kaip jūs manote, ar jūsų tėveliai sutiktų apmokėti "Tėviškėlei" kelionę?
4. Ar reikalingi galvosūkių?
5. Ar reikalingas darbėlių skyrius?
6. Ar jums įdomūs straipsniai apie didžiuosius lietuvius?
7. Ar jums patinka įvairenybės?
8. Ar jūs norėtumėte daugiau linksmų pasiskaitymų?
9. Ar norėtumėte daugiau žinių apie Lietuvą?
10. Ar norėtumėte daugiau eilėraščių?
11. Kurie dalykai "Tėviškėlėje" jums geriausiai patiko? (parašykite pavadinimus) ..
.....
.....
.....

12. Kurie nepatiko?

Mano pavardė ir vardas

Adresas

Mokausi

Amžius

Mažasis Lombardijos karžygis

(Iš knygos "Širdis")

EDMOUNDO DE AMICIS

1859 metais, Lombardijos (Italijoje) išlaisvinimo karo metu, tuojau po mūšio prie Solferino, kur prancūzai ir italai nugalėjo austrus, vieną gražų vasaros rytą raitininkų būrelis, atydziai dairydami, traukė priešo kryptimi. Visi smeigė akis į priekį, pasirengę kiekvieną akimirksnį išvyti tarp medžių baltuojančius priešo rūbus.

Taip jie prijojo iki vinkšnomis apaugusio namelio. Prie namų stovėjo berniukas ir peiliu drožė šaką. Jis norėjo pasidaryti lazdelę. Viename namo lange plevėsavo trispalvė vėliava. Namuose nieko nebuvo. Kaimiečiai, iškabinę vėliavą, pabėgo bijodami austrų.

Berniukas, pastebėjęs raitelius, numetė lazdelę ir nusimetė kepurę. Tai buvo gražus vaikas, drasiu veidu, didelėmis melsvomis akimis ir ilgais šviesiais plaukais. Jis buvo be švarkelo, o marškiniai buvo atlapi.

— Ką tu čia veiki? — paklausė karininkas, sulaikydamas arkį; — Kodėl tu nepabėgai kartu su savo tėvais?

— Aš neturiu tėvų, — atsakė berniukas, — mane mažą pamestą atrado. Palikau čia pažiūrėti kaip vyksta karas.

— Ar austrų čia nebuvo?

— Jau trečia diena čia jų nematyti.

Karininkas nušoko nuo arklio ir palikęs kareivius įėjo į namą. Jis užlipo ant stogo. Tačiau namas buvo žemas ir nuo stogo netoli tesimatė.

— Teks lipti į medį, — pasakė karininkas ir nulipo nuo stogo.

Prie pat namų augo augšta vinkšna, kurios viršūnė, atrodo, dangų siekė.

Karininkas lyg svarstydamas stovėjo prie medžio. Žiūrėjo tai į medį tai į kareivius, paskui staiga paklausė berniuko:

— Berneli, ar tu gerai matai?

— Aš? — atsakė berniukas — aš žvirblį per mylią galiu pamatyti.

— Ar tu gali įlipti į šio medžio viršūnę?

— Per pusę minutės įlipsiu.

— Ar galėtum man pasakyti ką pastebėsi? Ar nėra kartais ten toli austrų kareivių? Ar nesimato dulkių debesio ar žibančių ginklų?

— Žinoma, galiu.

— O ko tu už tai norėtum?

— Ko norėčiau? — šypsodamasis tarė berniukas. — Nieko. Jeigu vokiečiai prašytų, jokių būdu to nepadaryčiau, o jūs saaviškiai. Juk aš lombardietis.

— Gerai vaike. Lipk į medį.

— Tuojau, tiksliai nusiausiu batus.

Jisai nusievė batus, suveržė tvirčiau diržą, numetė į žolę kepurę ir apkabino medžio kamieną.

— Tiksliai būk atsargus... — perspėjo karininkas.

Berniukas kaip katė ėmė sliuogti į medį.

— Žiūrėk į priekį, — šuktelėjo karininkas.

Valandėlei praslinkus berniukas jau buvo medžio viršūnėje. Jo kojos buvo lapais apdengtos, bet liemuo visas matėsi. Jo ausiniuose plaukuose žaidė saulės spinduliai.

Karininkas vos galėjo jį pastebėti. Taip augštai būdamas berniukas atrodė visai mažas.

— Žiūrėk į priekį kuo tuoliausiai, — šuktelėjo karininkas.

Berniukas norėdamas geriau matyti prisidengė kaktą ranka.

— Ką tu matai? — paklausė karininkas.

Berniukas pridėjo ranką prie lūpų ir atsakė:

— Ant baltojo kelio aš matau du raitelius.

— Ar jie toli?
— Bus apie pusę mylios nuo čia.
— Ar jie joja?
— Ne, stovi vietoje.
— Dar ką matai? — paklausė karininkas. — Pasižiūrėk į dešinę.

Berniukas pasižiūrėjo į dešinę pusę.

— Prie kapų, tarp medžių kažin kas blizga. Atrodo lyg kardai.

Staiga augštai prašvilpė kulka.

— Lipk greičiau žemyn berneli, — suriko karininkas, — Tave pastebėjo. Man daugiau nieko nebereikia. Lipk žemyn.

— Aš nebijau, — atsiliepė berniukas.

— Greičiau nulipk, — kartojo karininkas. — O ką tu matai kairėje?

— Kairėje?

— Taip kairėje?

— Berniukas išlindo daugiau į kairę. Ir vėl prašvilpė kulka. Šiuo kartu dar arčiau. Berniukas visas sudrebėjo.

— Tai velniai. Juk jie į mane šaudė.

Kulka prašvilpė dar arčiau.

— Nulipk, — įsakomai suriko karininkas.

— Tuojau nulipsiu. Nebijokite aš už medžio. Norite žinoti kas kairėje?

— Taip, kairėje, — atsakė karininkas, bet geriau lipk žemėn.

— Kairėje, — sušuko berniukas, dar labiau išlįsdamas į tą pusę, — kairėje yra bokštas ir man rodo si...

Trečia kulka dar arčiau prašvilpė oru. Staiga berniukas ėmė leisti žemyn laikydamasis kamieno ir šakų, bet tuojau išplėstomis rankomis nukrito žemyn. Iš kairiosios krūtinės pusės sunkėsi kraujas.

Karininkas priklaupė ir atsegė marškinius. Kulka buvo pataikiusi kairion krūtinės pusėn.

— Mirė, — pasakė karininkas.

— Ne, dar gyvas, — tarė seržantas.

— Vargšė, drąsus vaikinė, — sušuko

karininkas. — Nebijok, nebijok.

Bet tuo tarpu kai jis jį ramino ir savo nosine šluostė žaizdą, berniukas užmerkė akis, jo galva nusviro, ir jis mirė. Karininkas paguldė jį ant žolės ir ilgai žiūrėjo į jo veidą. Seržantas ir kareiviai tylėdami stovėjo šalia.

— Vargšas, — liūdnai tarė karininkas. — Geras kilnus berniukas,

Tai pasakęs jis priejo prie namo ir išėmęs iš lango vėliavą apklojo berniuką palikdamas tik galvą nepadengtą. Seržantas padėjo šalia jo batelius, kepurę ir lazdele.

Dar valandėlę stovėjo prie jo tylėdami, paskui karininkas tarė seržantui:

— Jis mirė kaip kareivis, tai kareiviai turi jį ir palaidoti.

Mažam karžygiui buvo atiduota kariška pagarba.

Saulei leidžiantis tuo pačiu keliu, kuriuo rytą jojo raitelių būrelis ėjo šaulių batalijonas, kuris dar neseniai savo krauju nušlakstė San Martyno augštumas. Žinia apie karžygišką berniuko mirtį jau buvo aplėkusi kareivių pulką dar jiems neiškeliavus. Vos tik tai priekiniai batalijono karininkai pasiekė tą vietą, kur vėliava apklotas po medžių gulėjo berniukas, jie ištraukė savo kardus gerbdami. Vienas karininkų nuskynė keletą gėlių ir metė ant berniuko mažo kūno. Tada visi šauliai praeidami skynė gėles ir metė ant gulinčiojo. Eidami pro šalį kareiviai kalbėjo:

— Garbė tau, drąsusis lombardietė.

Viehas karininkas nusisegė savo medali, gautą už drąsą mūšio laukę ir padėjo prie berniuko. O gėlės vis birėjo ir birėjo ant plikų berniuko kojų, ant sukrūvintos krūtinės, ant auksinių plaukų. O jis gulėjo ir miegojo nebeprižadinamas žolėje. Jo išbalęs veidas šypsojo, lyg girdėtų tuos sveikinimus ir džiaugtus atidavęs gyvybę už savo tėvynę Lombardiją.

BIRUTĖS KAMBARĖLIS

Birutės tėveliai nusipirko nuosavą namą. Jis buvo erdvus ir patogus, jį supo jaukus sodelis su rožių krūmais, alyvomis ir vaismedžiais.

Mamytė linksma kalbėjo su tėveliu, kad savo pastogė yra maloniausia. Bet už visus laimingiausia buvo Birutėlė. Jai namas atrodė kaip tikri karališki rūmai.

Čia buvo tiek daug kambarių. Net ir ji — Birutė gavo savo nuosavą kambarėlį. Atsiminė kaip jie gyveno tremtyje viename mažučiam kambarėlyje, o aplink buvo svetimi žmonės. O tėvelis paskutiniaisiais metais turėjo gyventi toli, kitame mieste, kur turėjo darbą. Jie pasimatydavo tik retkarčiais šventadieniais. Kaip buvo graudų, kada trumpai pavėšėjęs tėvelis ir vėl turėdavo išvažiuoti.

O paskui, po kelionės per okeaną, čia Amerikoje pradžioje irgi buvo sunkoka. Gyveno mažutėliam butelyje, suspausti ir suvaržyti. Negalima buvo bėgioti, garsiai kalbėti, kad netrukdytų dažnai nesveikuojančiai šeimininkei.

Ir štai pagaliau — savi namai. Birutė buvo kupina džiaugsmo. Neužilgo, po persikraustymo, tėveliai pradėjo tvarkytis. Laisvu nuo darbo laiku tėtis išdažė Birutės kambarėlį. Jo sienos pirmiau buvo išlipintos popieriais su rausvomis gėlytėmis. Dabar jo lubas nuodažė skaisčiai baltai, o sienas švelniai rausva spalva.

"Kad tik tos gėlytės neišlystų" — nugirdo kalbant tėtį su mama.

Ji prisiminė, kaip tremtyje lenkaitė Vandutė pasakojo, kad jos motina gązdina ją kada ji neklausanti, kad ją paims juodas

žmogus. O tas juodas žmogus gyvenęs sienoje, ir išlenda iš ten sutemus. Vandutė bijojo palikti tamsiam kambarį.

Birutė tai papasakojo savo tėveliams. Bet tėveliai juokėsi iš juodo žmogaus, sakė, kad tai nebūtas dalykas ir nereikia tikėti tokiems niekams. O tėtis dar pasakė, kad tai labai neprotinga gązdinti vaikus pramanytais dalykais. Birutė ir netikėjo, ji nebijojo tamsaus kambario, kaip ta vargšė Vandutė.

Dabar gi, nugirdusi apie gėlytes, ji nesusprato pasišnekėjimo ir norėjo paklausti mamytės, bet tuo metu nebuvo laiko, o vėliau užsimiršo.

Pagaliau tvarkymo darbai baigti. Birutė persikėlė į naują švarutį kambarėlį. Ji visą dieną triūsė, tvarkė savo dalykėlius, savo knygeles, lėles ir kitus žaislus.

Vakare, sukalbėjus poterėlius, ji padėkojo Dievuliui už savo gražų kambarėlį. Po to mamytė, kaip ir kasdien, ją pabučiavo ir apklostė. "Norėčiau, kad tavo visas gyvenimas būtų toks rausvas ir gražus, kaip ši švelni spalva" — pasakė ji. "O tėvynėje tu turėjai tokį pat rausvą kambarėlį, tik tada tu buvai tokio didumo, kaip lėlė Danutė", — šypsodamosi pridėjo mama. Birutei atrodė juokinga, kad ji buvo tokia maža. Mamytė užgesino šviesą ir išėjo.

Buvo malonu ir šilta širdelėje po mamytės pabučiavimo. Kambarėlyje buvo ramu. Lengva gatvės šviesa skverbėsi pro lango užuolaidą.

Staiga jos dėmesį atkreipė lengvas šlamėsysis. Ji patraukė apklotą nuo ausies ir aiškiai nugirdo švelnius balselius. Dabar jos

kambario sienos tapo vēl margos. "Gēlēs īšlindo" — pagalvojo ji. Ji pamatē, ka visos sienos buvo pilnos gēlyčīu. Ne, tai buvo mažytēs mergaitēs. Kiekviena turējo savotiškā veidēļi. Čia linksmutē, čia rimta, čia užsisvajojusi, čia lyg rūstesnē. Kiekviena kitokia. Jos tyliai kalbējo ir pradžioje tai atrodē kaip lengvas šlamesys, bet vēliau balsai ryškējo. "Atsargiau sesēs", — perspējo gēlytē rimtu veidēliu, — "jūs priekšite mergaitē, o ji šiandien daug dirbo ir pavar-go". "Kokios jos gerutēs" — pagalvojo Birutē. "Ak, aš taip norēčiau turēti mamytē" — sakē svajojanti gēlytē — kuomet ji pasilenkdavo pabučiuoti savo mergaitē, aš visuomet stengdavausi paliesti jos rūbā. "Deja, ne visos mamytēs panašios" — atsiliepē kita gēlytē. "Atsimenat kitā šeimā, kuri gyveno čia anksčiau. Jū motina niekuomet nemylēdavo vaiku "O labiausiai man kenkē

jos cigarečių dūmai!" — sušuko gēlyte augštai prie lubu. "Bet ir vaikai buvo padykē, jie apliejo mane rašalu", — atsiliepē kita. "Vistik man buvo labai gaila tos raudonplaukēs mergaitēs", — liūdnai atsiduso švelnioji gēlytē, "kai vienā vakarā mama labai garsiai pakalbējusi su tēčiu, trenkē durimis ir išējo. Ji daugiau negrīžo, o mergaitē taip graudžiai verkē tā vakarā". "Tai teisybē, bet ir vaikai būna nepaklusnūs geriems tėveliams. Atsimenat kaip užsispyrē šita mergaitē, nenorējo mokytis jai užduotos pamokos. Kiek kantrybēs turējo mamytē perkalbēdama ją, aš tiesiog stebējausi", — tarē gēlytē rūšciu veideliu.

Birutēlē pajuto, kaip rausta jos veidēliai. Ji gerai atsiminē savo "oži". Susigēdusi ji užtraukē apklotā ant veido.

"Ššš, šš, sakiau, kad prižadinsite mergaitē. Matēt kaip ji krūptelējo", — draudē rimta gēlytē.

"Sesēs užliuluokime ją lopšine" — šnibzdējo gēlytēs. Ir jos užtraukē dainelē, švelniā ir raminančiā, lygiai tokiā, kaip dainuodavo mamytē, kai jos liūdnos sēdēdavo vakarais, jū šaltam mažam kambarēlyj. Gal būt tokia pat dainēle ramino ją mamytē, priglaudusi prie savo krūtines, kai jie praleisdavo naktis šaltoj drēgnoj slēptuvēje. O lēktuvu dundesys pritardavo dainelei.

Birutēlē atmerkē akis. Saulēs spindulēliai veržēsi i kambarēļi. Jis buvo vēl visas rausvas, su švariomis ir lygiomis sienomis. "O tai buvo sapnas!" — sušuko Birutē. "Ir koks puikus sapnas. Bēgsiu papasakot mamytei".

Ji stengēsi prisiminti visas jo smulkmenas. Prisiminusi savo užsispyrimā ir pasižadējusi būti vīsada paklusni, ji nubēgo pas mamā.

Marytē Lekniūtē, Detroit, Mich.

TEN TOLI...

PR. IMSRYS

Ten toli prie Nemunėlio,
Prie Dubysos, prie Neries
Skundžias broliai artojėliai
Apgaubti tamsios nakties.

Teka Nemunas pro Kauną,
Skęsta Baltioj mieloj
Ašarėlės veidus plauna
Tėviškėlėj Lietuvoj.

Ten svajonės mūsų skaisčios,
Ten naujų dienų viltis.
Žemę ten krauju nulaistėm,
Kad laisva ji būtų vis.

Ten toli prie Nemunėlio,
Paliai Baltiją, Trakus...
Prie lopšelio motinėlė
Mokė gimto žodžio mus.

PELIUKAI

ZIG. GAVELIS

Tamsiam rūsyje namo,
Urve po pamatais,
Pelių šeima gyvena
Draugėje su kitais.

Kiti tie visko bijo...
Ne jų gimtinė čia,
Tai žiurkė juos išvijo
Iš jų namų nakčia.

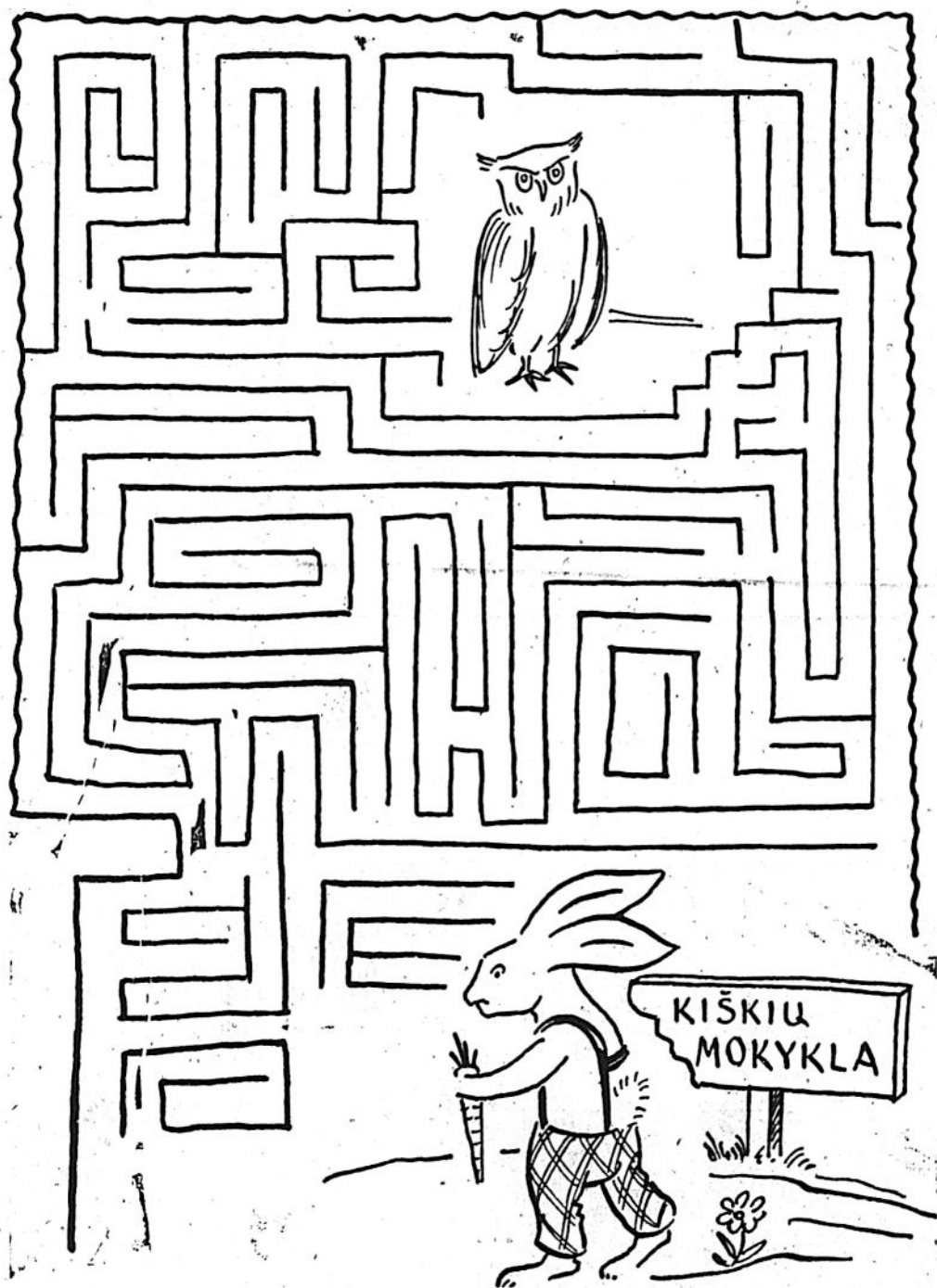
Čia prieglaudą jie rado
Pas seserį mamos:
Nuo šalčio ir nuo bado,
Lietaus ir sūtemos.

Teta svečius ramina:
— Pamiškite skriaudas,
O plėšrus jūs kaimynas
Neateis čia niekada...

Peliukai klauso tylūs —
Nenor įžeist tetos,
Jie savą lizdą myli,
Mylės jį nuolatos.

Gyventi čia be baimės
Pas tetą būt nebloga,
Bet niekur nēr tiek laimės
Kaip po savo stogu.

MŪSŲ MAŽIAUSIEMS. Kiškiuko mama savo mažą sūnelį išleido į mokyklą. Apvilko jį margom kelnaitėm, davė morką ir kiškeliš linksmas išėjo į kiškių mokyklą. Bet miške paklydo ir nebežino kur eiti. Padėkite kiškučiui surasti trumpiausią kelią į mokyklą. Kiškučio mokytoja pelėda jo jau laukia.